

SITUATION

S T M

#254

OKTOBER 2018
ÅRGÅNG 23

PRIS: 50 kronor
SÄLJAREN ERHÅLLER HÄLFTEN

PETER GRÖNLUND
GOLIAT EFTER TJUVHEDER

REAKTOR 3
RADIOAKTIVT I ÅGESTA

**SANERADE
SKULDER**

RASMUS

*"Jag har alltid tänkt att Avantgardet ska
vara nåt mycket större än en traditionell popgrupp"*

ARVIDSSON

BEA SZENFELD LIV MJÖNES MARTIN ANDER JESSICA HALLBÄCK DÅTID STHLM ZELDA

NALEN

20 ÅR
AV MUSIK,
MAT & MÖTEN

THE VACCINES

TIS 30/10

THE JAMES HUNTER SIX

SÖN 4/11

CHRISTIAN KJELLVANDER LÖR 17/11

POKEY LAFARGE

TIS 4/12

JUNIUS MEYVANT

SÖN 17/2

JESS GLYNNE

ONS 13/3

REGERINGSGATAN 74, STOCKHOLM. INFO & BILJETTER PÅ WWW.NALEN.COM 2018

JOEL NILSSON

18 "JAG HAR VISSA SIDOR SOM ÄR FINA, MEN VET ATT DE SIDORNA KOMMIT MED ETT PRIS."

Avantgardets Rasmus Arvidsson om sin känslighet "som är det finaste som finns, men också det jobbigaste".

MAGNUS SANDBERG

14 "NEJ, RADIOAKTIVITETEN FINNS BARA I BERGRUMMET."

Sven Ordéus om området runt Reaktor 3 i Ågesta som nu ska rivas.

LINA BODÉN

28 "DE HAR 'SKADADE' PERSONNUMMER."

Skuldsanerarnas Riksförbund om 400 000 svenskar.

12 Peter Grönlund

"I *Tjuvheder* var gruppen kollektivet, människorna på campingen, i *Goliat* är det familjen. Jag söker mig till samhällen i samhället, marginalvärldar."

44 Svepet

Liv Mjönes utreder våldsdåd i *Stlm Rekviem*, Jessica Hallbäck samlar sina feministiska adbusts i en bok, Les Big Byrd släpper en skev, svart, lysande platta, Martin "Mander" Ander ger ut sina samlade verk, *Mannen som lekte med elden* – filmen om Stieg Larsson, Zelda med mera.

48 Brilljant

Agneta Östlund, pomolog.

50 På hörnet

Elisabeth Sundberg, Hamngatan/Kungsträdgårdsgatan

8 Gata fram och tillbaka

På Skeppargränd hakar tidevarven enkelt i varandra.

10 Situation Waldersten

Månadens bild av konstnären Jesper Waldersten.

11 Krönika: Maria Hagström

Livstäriliga synfel.

26 Krönika: Ulf Stolt

Under tummen.

32 Min plats

George Thompson, Östermalm.

34 Gatuplanet

Hemlöshet i Köping, Farsta socialtjänst kritiserar av IVO, män och killar står för 70 procent av alla självmord.

36 Med egna ord

Säljarnas texter från gatan.

43 Korsord

Lös månadens kryss.

46 Dåtid sthlm

Oktober 1984.

FA 0272

Läs om
Bea Szenfeld
på sid 7.

Rasmus Arvidsson, skulder och reaktor 3

DET MÅSTE SES som ett gott tecken för ett band och en kommande platta när en av låtarna – i det här fallet "Rännstenen" från Avantgardets kommande *Alla känner apan* – verkligen fastnat och blivit kvar i skallen.

Och stannat kvar i över en vecka. Timmarna innan intervjun med Rasmus Arvidsson spenderade jag i studion tillsammans med honom och Jocke Åhlund medan de inledde slutfasen av arbetet med *Alla känner apan*. Alla tio låtar är inspelade. Vad de gjorde den här dagen var att börja få dem i skick att anses helt klara.

När jag kom hade de just lagt lite piano på en låt och behövde hjälp att få tillbaka pianot på sin plats invid vägen igen, Jocke Åhlund ställde undan

mikstativ och rullade sladdar och la undan puffskydd på avsedd plats.

Rasmus Arvidsson och Avantgardet har tydliga tankar om plattor och livespelningar och turnerande och hur ett band ska hantera sin karriär och relation till fansen.

– Även om det är min berättelse – den kommer alltid att vara där – så vill jag att Avantgardet ska vara värsta jävla cirkusen. Med den där tanken från punken om att det inte ska finnas nån scen, att vi spelar tillsammans med vår publik snarare än för den. Det är inte så att jag ser på mig själv som att jag står på en scen i en strålkastare utan att vi gör det här tillsammans. Då blir alla en del av Avantgardet.

Nystartade Skuldsanerarnas Riksförbund – läs Maria Hagströms reportage om dem på sidan 28 – sätter fingret på flera viktiga saker. Kanske främst att 400 000 skuldsatta människor i dag finns i Kronofogdens register, tusentals skrivs in årligen, som har "skadade personnummer" vilket skapar hinder i livet. Och det är inte oansvarig lyxkonsumtion som fått dem att hamna där, skilsmässor och sjukdom är till 80 procent grunden för skuldproblemen.

REAKTOR 3, ÅGESTAVERKET, ska rivas. Reporter Gerd Eriksson lämnade Geigermätaren kvar på kontoret och åkte dit för att ta reda på varför Länsstyrelsen vill bevara det gamla

kärnkraftverket som museum.

Efter sin Guldbagge för bästa manus för filmen *Tjuvheder* är Peter Grönlund aktuell med *Goliat*. Och han fortsätter att arbeta med oskolade aktörer, men vars liv har anknytning till filmens handling och ämne.

Och Modedesignern Bea Szenfeld har designat årets rosa band för Cancerfonden, format som en stege.

Men det finns mera att läsa. Mycket mera.

Ulf Stolt
chefredaktör
& ansvarig utgivare
ulf@situationsthlm.se

Situationist "Jag måste erkänna att jag inte reflekterat över hur lätt det kan vara att hamna i en skuldfälla."

LEON MÄRTINEN

Lina Bodén

GÖR: Har gjort illustrationerna till reportaget om skuldsanering på sidan 28.

"JAG MÅSTE ERKÄNNA att jag inte reflekterat över hur lätt det kan vara att hamna i en skuldfälla. Att det sällan handlar om att man spenderat pengar på ett ansvarslöst sätt, utan snarare om saker man inte kan rå för eller kontrollera, situationer vem som helst kan drabbas av. Veldig bra och viktigt att artikeln lyfter fram detta.

Till en början kändes det lite knepigt att illustrera nåt så abstrakt som skuldsanering, tills jag tog fasta ordet "sanering" och dess visuella innebörd.

Sen tycker jag mycket om att arbeta med mönster, och det kändes som att det passade bra för att illustrera nåt som upprepas och växer till nåt ångestladdat, övermäktigt.

Jag har arbetat som illustratör sedan examen från Beckmans Designhögskola 2007. Jag illustrerar allt från barnböcker, bokomslag och tidningar till förpackningar, reklam och textilprint. Jag är uppvuxen i Stockholm och bor med sambo och två barn i Hägersten."

JOHAN OLSSON

Tobias Hellman

GÖR: Säljer tidningen på Drottninggatan vid Ähléns city och Clas Ohlson.

"JAG FICK REDA på att det gick att sälja tidningen av en annan säljare, Janne Wallin, som tog med mig till redaktionen och visade mig. Det går bättre och bättre att sälja tidningar, jag känner mig mer och mer van och att bara flytta mig lite längre ut i gatan gjorde skillnad för försäljningen.

Jag var med på Situation Sthlms Instagram för några veckor sen. Efteråt var det nå på mottagningen där jag hämtar min medicin som kände igen

mig. Och jag tror att nån som sett mig där också köpte tidningen av mig.

Jag försöker sälja lite varje dag, helst fyra till sex tidningar varje dag. Det brukar ta mig ungefär två timmar att uppnå det. I början stod jag ännu längre för att få det sålt. Jag började sälja tidningen när numret var ungefär en vecka gammalt, nu är första gången för mig som jag med och säljer ett nytt nummer från början, får se hur det blir."

REDAKTION
Chefredaktör
 och ansvarig utgivare
 Ulf Stolt
 ulf@situationsthlm.se
 08-545 953 90
Reporter
 Maria Hagström
 maria@situationsthlm.se
Art Director
 Johan Olsson
Webbredaktör
 Jenny Lindroth
Korrektur
 Helena Gunnarsson

Medverkande skribenter
 Gerd Eriksson

Medverkande fotografer
 och **illustratörer**
 Lina Bodén, Anneli Hildonen,
 Martina Holmberg, Joel Nilsson,
 Magnus Sandberg, Jesper Waldersten.

För osignerat material svarar redaktionen. Redaktionen ansvarar ej för insänt icke beställt material.

Hemsida
 www.situationsthlm.se

E-post
 red@situationsthlm.se

Tryck
 V-Tab 2015

Räckvidd
 120 000 läsare
 (Orvesto konsument helår 2017)

Upplaga
 21 000 ex/mån (TS helår)
 ISSN: 1400-4437

LEDNING & ADMINISTRATION
VD
 Pia Stolt
 pia@situationsthlm.se
 08-545 953 87

Ekonomi
 Scanena international AB
 Anna Berkus Kolte 0733-16 21 55
 Magdalena Lilja 070-224 00 42
 ekonomi@scanena.se

Address
 Timmermansgatan 38
 118 55 Stockholm

Tel
 08-545 953 81

Fax
 08-668 79 09

Organisationsnummer
 55 66 49-107 1

Plusgiro/Bankgiro
 pg. 25 59 89-6
 bg. 5774-9327

SOCIAL VERKSAMHET
Verksamhetschef,
sociala verksamheten
 Jenny Lindroth
 jenny@situationsthlm.se
 08-545 953 88

Samordnare
 Ingmari Olofsson
 ingmari@situationsthlm.se
 08-545 953 81

Jonas Svensson
 jonas@situationsthlm.se
 08-545 953 81

Telefonnummer distribution
 08-545 953 81

Öppettider
 Måndag till fredag kl. 8-15
 Lördag kl. 10-14

Plusgiro/Bankgiro
 pg. 28 19 18-3
 bg. 5357-3259

Organisationsnummer
 8024 11-14 97

ANNONSERING
 & **PRENUMERATION**

Herman Sundgren
 herman@situationsthlm.se
 08-545 953 94

Catharina Persson
 catharina.persson@mediakraft.se
 tel. 070-421 02 80

Robert Wallner
 robert.wallner@mediakraft.se
 tel. 070-992 53 43

Privatprenumeration
 12 nummer kostar 660 kronor

E-post
 situationsthlm@pressdata.se

FKP SCORPIO PRESENTERAR

LEPROUS (NO)+ AGENT FRESCO (IS)	CARPENTER BRUT (FR)	EMMA BLACKERY (UK)	LAUREL (UK)
28/9 KLUBBEN	6/10 NOBELBERGET	6/10 KLUBBEN	12/10 BAR BROOKLYN
CONAN (UK)	GEORGE EZRA (UK)	FEWS (US/SE/UK)	NOVO AMOR (UK)
15/10 KRAKEN	15/10 ARENAN	21/10 BAR BROOKLYN	28/10 KÄGELBANAN
SOPHIE HUNGER (CH)	ST. PAUL & THE BROKEN BONES (US)	THE KVB (UK)	HUDSON TAYLOR (IE)
6/11 BAR BROOKLYN	11/11 MÜNCHENBRYGGERIET	11/11 DEBASER STRAND	12/11 OBAREN
LYDMOR (DK)	THE HOLY (FI)	ROO PANES (UK)	HENRY ROLLINS (US)
13/11 OBAREN	13/11 BAR BROOKLYN	17/11 BAR BROOKLYN	3/12 RIVAL
MYRKUR (DK)	DUCKWRTH (US)	DENZEL CURRY (US)	AXEL FLÓVENT (IS)
3/12 VASATEATERN	4/12 BAR BROOKLYN	8/12 DEBASER STRAND	12/12 OBAREN

BILJETTER & MER INFO: [FKPSCORPIO.SE](https://fkpscorpio.se)

HUVUDSTAN

Från Almarna till Apple

MOTSTÅND Företaget Apple har köpt en 400 kvadratmeter stor tomt i Kungsträdgården. Och de har ansökt om att få köpa ytterligare 375 kvadratmeter. Allt för att kunna bygga sin första skandinaviska flaggskeppsbutik.

Butiken ska ligga i norra delen av parken där det i dag finns en restaurang med uteservering. Nu kämpar organisationen Alternativ stad, som en gång i tiden slogs för almarna i Kungsträdgården, för att stoppa Apples planer.

– Parken är tänkt att vara en plats som är en motvikt till kommersialism. Apples butik skulle dominera norra delen av Kungsan och det skulle vara folktomt och tyst i den delen på kvällarna. Restaurangen som ligger där i dag har öppet till 01.00, vilket gör att platsen är levande, säger Göran Folin, talesman för Alternativ stad.

APPLE / FOSTER+PARTNERS

Finns det likheter mellan den här striden och den om almarna?

– Ja, det här är som en andra almstrid. Precis som då handlar det om hur vi vill att vår stadsmiljö ska utvecklas. När vi räddade almarna på bekostnad av en ny tunnelbaneupp-

gång var det en signal om hit-men-inte-längre. Det är samma sak nu.

Samrådtiden för bygget går ut 28 september, innan dess kan den som vill tycka till om detaljplanen hos stadsbyggnadskontoret.

GERD ERIKSSON

"Så fort nån är i ropet ökar sökningarna på denna person. Kan vara att de är kändisar, är med i media, har råkat ut för nåt, eller av annan anledning."

Nu när 8 540 115 deklARATIONER är godkända av Skatteverket har Ratsit uppdaterat sin katalog. Den här gången med en topplista över de 200 mest eftersökta personerna i din kommun.

Jazzfestivalen nu störst någonsin

FESTIVAL Stockholm Jazz Festival innehåller i år 184 programpunkter på 57 scener – den största festivalen någonsin. Och innehåller allt ifrån frijazz till New Orleans-stomp och spannet däremellan. När festivalchefen Erik Birath ombuds att ge tips på programpunkter för den vana jazzdiggaren föreslår han Rymden på Berwaldhallen. En grupp som gör Sverigepremiär under festivalen och består av två tredjedelar från Esbjörn Svenssons Trio och en norsk musiker.

– Och för nybörjaren skulle jag rekommendera Franska Trion på Vasateatern. En grupp vars musik är en blandning mellan jazz, Kurt Weil och rock.

FOTNOT: Stockholm Jazzfestival pågår 12-21 oktober.

GERD ERIKSSON

Uniformerna gör popkulturen

PRESEBILD

MODE 16 oktober berättar intendenten Aron Erstorp om det militära modet inom popmusiken från sextioalet och fram till i dag.

– Det har varit två inriktningar vad gäller militära kläder inom musiken. Dels de som använt sig av 1800-talets paraduniformer,

som Jimi Hendrix och Beatles, till mods som använde parkaser och fältjackor och som var anti-Vietnamkriget och bar kläderna som ett politiskt ställningstagande.

Han menar att militärkläder blivit lite av var mans plagg med åren både på och utanför scenen.

Hur är det med svenska artister?

– Peter Jöback har burit en vapenrock för officerare. Och Jocke Åhlund har ofta militärjackor.

Finns det andra militära attribut inom musiken?

– Inom Black Metal är det patronbälten, knivar och yxor. Det är väl för att det är farligt och provocerande med krig, säger Aron Erstorp.

GERD ERIKSSON

Kaffet och staden

FIKA Det finns drygt 1 000 caféer i Stockholms innerstad i dag. Och vi har fikar i den här stan ända sedan 1700-talet, då kom de första caféerna som låg i Gamla stan. Kaffe var en dyr kolonialvara som maldes i en kvarn på plats. Till det serverades, glass, konfekt och kakor gjorda på mandel och socker, smör i bakverket kom inte förrän på 1800-talet.

– Det var sockerbagarna som öppnade caféerna här i stan, de tillhörde konstnärsskåret på den tiden. Men det var bara borgerskapet som hade råd att gå på café. Till söt-sakerna och kaffet serverades det också ofta likör, säger Ulrika Torell, intendent på Nordiska museet.

31 oktober håller Ulrika Torell föreläsningen "En sockerbagare här bor i staden" på Stadsarkivet på Kungsklippan. Om cafékulturens utveckling i Stockholm, om sockerbagarna och om vad de sålde på sina fik.

GERD ERIKSSON

KONICA CASTANY

Konst för alla

KONST Affordable Art Fair i Nacka Strand vänder sig till både förstagångsköparen, konstsamlaren och den som köper lite då och då.

Där finns tusentals verk i olja, akvarell, skulpturer, foto och tryck av svenska och utländska konstnärer. Prisnivån är i spannet 500 till 60 000 kronor.

– Vi vill öppna dörrarna in i konstvärlden för dem som inte brukar handla konst, säger Bernice Glimberg, mässgeneral.

Hur sätts priserna på verken?

– Galleristerna och konstnärerna gör upp det innan. Det är både unga konststudenter och mer etablerade konstnärer sida vid sida. Alla verk är i original.

Bernice Glimberg säger att de flesta som köper något väljer ett verk för runt 10 000 kronor.

FOTNOT: Affordable Art Fair är 11-14 oktober.

GERD ERIKSSON

BEA SZENFELD GÖR ROSA BANDET

"Stegen handlar om att ta sig från mörker till ljus."

MODEDESIGNERN BEA SZENFELD har gjort plagg som burits av artister som Lady Gaga och Björk, och hon skapade i fjol kulturminister Alice Bah Kuhnkes omtalade pappersklänning till Nobelfesten. Nu designar hon årets rosa band för Cancerfonden – med formen av en stege.

– Det finns många prylar och vardagssaker som har haft en stark laddning i vår kultur i många tusen år. Stegen är en sån och den passade perfekt för rosa bandet. Den är estetiskt snygg, men har också otroligt fina värden. Stegen som symbol handlar om att ta sig från mörker till ljus, att man tar ett steg i taget. Nånting är på väg mot det bättre.

Bea Szenfeld jobbar helst med papper som material och har fått Cancerfonden att byta ut sidentyget i år.

– När jag fick en pärm med prover på olika sidenband tänkte jag att det inte är min påse chips. Jag lade fram förslaget om att göra nåt nytt i år. Vi hittade ett papper som är behandlat så att det tål väta och regn i svensk höst och vinter.

Vad betyder det för dig att formge rosa bandet?

– Både min mamma och nära vänner har varit drabbade av cancer, så det här känns otroligt stort. För mig är det viktigt att människor kan känna att bara det här lilla bandet, som de köpt för 40 kronor, kan bli otroliga summor pengar som gör att vi kan forska på cancer.

Du har även tagit fram en rosa papperskasse, hur ser den ut?

– Jag har gjort ett digitalt mönster, med en stege och ett hjärta, som kan användas av företag som samlar in pengar. Men till ICA:s papperspåse skapade jag ett specialmönster, med en stege och ett hjärta, men även gamla viktorianska etsningar av en rödbeta och en trågaffel. Min tanke är att det finns kost som kan hjälpa oss att må bättre. Jag älskar ju papper, så att formge mönster till en papperspåse var otroligt kul. Jag vill att man ska känna att det här inte är en vanlig påse.

MARIA HAGSTRÖM

Skeppargränd, Södermalm 11.02-11.27

.....

Dålig mottagning i handsfree, röda trähus, ovattnade pelargoner, en elskoter och gatlyktor från förra sekelskiftet. På Skeppargränd hakar tidevarven enkelt i varandra.

TEXT ULF STOLT FOTO MAGNUS SANDBERG

I HÖRNET Skeppargränd/Åsögatan, där det taggiga av berget från sprängningen som huset byggts ovanpå jämnats till med cement, har någon sprejat "HIF" med grön färg.

Numreringen går från 1-5 på västra sidan, 2-8 på östra sidan. Postnummer till alla adresser är 116 36.

En trafikskylt – obegripligt nedsmutsad och närmast oläslig – visar att det råder parkeringsförbud och att gatan är en återvändsväg. Kullersten lagd utmed hela Skeppargränd. Längs husen på varje sida ett stråk lagt med dubbla rader röd marksten, med en smalare stenläggning med en avrinningskanal bredvid den.

Fyra lyktstolpar i svart smide i stil från förra sekelskiftet utmed gatans västra sida, den närmast Åsögatan är märkt "Stockholms stad D 31-265".

Gamla röda trähus på stenmurad grund med tegeltak, med undantag för nummer åtta som är ett tvåvåningshus i beige rappning med bruna fönsterfoder och karmar. Alla andra fönsterfoder och karmar är vita, vissa har vita fönsterluckor öppnade. Skorstenarna vitrappade.

På översta trappavsatsen utanför dörren till nummer 8 står en blå keramikkruga med en rosa – hyggligt ovattnad som det verkar – pelargon i.

TVÅ UNGA FLICKOR, den ena med gul regnrock, den andra en längre, svart kappa, båda med ryggsäckar, viker ihop sina skissblock när vi kommer. De berättar att de går på konstskolan Basis som ligger nere på Folkungagatan, har precis börjat terminen och var på Skeppargränd nu under förmiddagen för att skissa på en uppgift de fått som hade med perspektiv att göra.

En låg, svart, elskoter står fastlåst i ett stuprör mellan fönstren till nummer 5. En bit längre fram på samma sida ett rött plank som skärmar av till innergården mellan husen, en trappa med fyra avsatser, svart smidestaket, beige dörr in till

gården. Till höger om trappan en vit kruka som askkopp, det ligger 13 fimpar i den, alla rökta lika långt ner mot filtret.

BLAD OCH GRENAR från en pil som växer vid gaveln på ett av husen inne på gården hänger ut en bra bit över planket och skuggar delar av gatan, fotograf Sandberg får huka sig när ha passerar under den med sina objektiv.

Under fönstret, till höger om dörren in till nummer 4, sitter vad som ser ut att vara en stickkontakt ut från väggen. På en gul skylt bredvid står: "Cisternen har godkänd givare för elektroniskt överfyllningsskydd. Universal MANO-X

Godk. Nr. Säi 47 U 11".

På dörren till gården in till nummer 1 ett korgflätat hjärta i vitt. På det vita dörrfodret information från ett vaktbolag om hur övervakningen av fastigheten går till.

Från trapporna – 13 trappsteg i två etage i vinkel – ner mot Lotsgatan kommer en ung man i kostym gående. Snabbt. Han väljer, efter bara några mindre strävsamma steg på kullerstenarna, att i stället fortsätta promenaden på den smala läggningen med röd marksten som är jämnare.

Han har handsfree inkopplat på telefonen och frågar upprepade gånger: "Hör du mig nu?"

1 DAG SKA JAG
SÄGA TILL
MINST TIO
PERSONER ATT
VI BORDE GÅ
UT OCH TA
EN ÖL!

XXX

MARIA HAGSTRÖM

LIVSFARLIGA SYNFEL

SYNS MAN INTE så finns man inte. Det finns många som inte finns. I världen existerar en miljard människor som inte existerar officiellt. De kan vara fattiga, de kan tillhöra en etnisk grupp som är bäst att dölja, de kan vara barn födda utanför äktenskapet eller människor i Kina som föddes men aldrig föddes, som levtt osynliga vid sidan av ett synligt syskon. Det finns människor utan stat och land. Utan papper och id-kort. Men som ändå finns, utan samma rättigheter.

Det finns människor som reducerats till skuggor i ögonvrån. Det finns de som inte passar in och har förpassats ut. Det finns de som klär sig i färgglada kläder men som ändå ingen tittar på. Det finns mycket som syns men som vi väljer att inte se. Ser vi kan vi behöva göra något.

DET FINNS SÅDANT som sker bakom stängda dörrar. Det finns människor som flyr ut genom dörren och måste leva osynligt. Att synas och finnas till kan vara förenat med livsfara. Det

finns därför barn som inte kan vara med på klassfotot, som inte kan stå med i fotbollsklubbens medlemsförteckning eller berätta vad de heter och var de bor.

Det finns också barn som står själva på skolgården eller blir valda

DET FINNS MYCKET SOM SYNS MEN SOM VI VÄLJER ATT INTE SE. SER VI KAN VI BEHÖVA GÖRA NÅGOT.

sist på gympan. I klassrummen finns flickor som får veta att de ska synas mer och ta plats och flickor som får höra att de tar för mycket plats eller syns på fel sätt.

Det finns vuxna som blir ignorerade i mötesrummet, dem vars åsikt ingen lyssnar på. Anställda som får se sin idé bli snodd av en mer synlig kollega. Det finns osynliga maktstrukturer. De finns de som får kredd fast andra förtjänar den mer. Det finns de som jobbar hårt i det dolda

DET FINNS YRKESPERSONER vi sällan ser. Den som lagar vår mat, lyfter kartonger ute på lagret, plockar bort skräpet vi slängde på gatan eller som rensar upp efter oss i kommentarsfält på Facebook. Den som kör bussen men sällan får ett hej. Det finns

männikor som jobbar under usla villkor. Det finns de som jobbar hemma. Det finns människor utan jobb. Det finns de som jobbat klart. De som inte riktigt räknas längre. Bokstäver får de inte heller. Bland tidningarnas rader och tv:ns inslag saknas människor. De försvann när de fyllde 60 år. Framför allt de som är kvinnor och framför allt om de är kvinnor med låg köpkraft. De får få rubriker. Rubriker får däremot alla osynliga symptom på dolda sjukdomar, för att det skräm-

mer folk som är rädda för att snart inte finnas till.

Där finns också reklam med finstilt text med osynliga kostnader. Det finns riktad reklam om osynlig brösttejp som lyfter bröst och gör dem mer synliga – "din största skönhetshemlighet!".

Det finns sådant som inte syns men som känns. Sådant vi döljer men som behöver komma ut. Det finns människor som blir bedömda för ytan men inte blir sedda för dem de är.

DET ÄR LIVSVIKTIGT för en människa att bli sedd. Den som blir ignorerad, förminskad och osynliggjord känner sig inte värdefull. Ibland drivs vi till desperata handlingar för att andra ska se oss eller handlingar som leder till att vi inte längre finns på riktigt. Osynlighet kan bli livsfarligt.

Det finns förstås inga osynliga människor eller osynliga problem, de har bara sopats under mattan. Syns man inte så finns man ju ändå, annat vore dumt att påstå. Och vi är egentligen inte blinda. Vi kan se halvtaskigt ibland, men det finns glasögon. 🕒

Korvbröder?

Se avsnittet på
SBAB.se

SBAB!

Manusförfattaren och regissören Peter Grönlund borrar efter berättelsens kärna. Och precis som i sin förra film *Tjuvheder* låter han människor med egna erfarenheter gestalta filmens karaktärer. I *Goliat* riktas kameran mot familjen Henebro och sonen Kimmie och kravet på att han ska bli vuxen. **TEXT ULF STOLT FOTO ANNELI HILDONEN**

REALISTISK

När Situation Sthlm intervjuade Peter Grönlund i septembernumret 2015 inför hans debutlångfilm *Tjuvheder* – han fick en Guldbagge det året för bästa manus – berättade han att han redan höll på med nästa film. Och att socialgruppen från *Tjuvheder* på något sätt är med i den filmen också.

– Det jag hade från början, det fanns innan *Tjuvheder* egentligen, var en scen bara, ett avsked mellan en far och en son.

Och precis som med *Tjuvheder* har han – med några undantag – rollbesatt *Goliat* med amatörer, människor utan tidigare erfarenhet av skådespelande. Men med personliga erfarenhet av bärande delar av karaktärernas liv.

– De spelar varianter av sig själva, sina vittnesmål, en version av den de en gång var. De spelar inte sig själva. Det är i mötet med rollfiguren som det här möjliggörs.

– Det gäller att förstå vilken form man arbetar inom. Den form jag arbetar inom – med *Tjuvheder* och *Goliat* – den tillåter inte vilken skådis som helst, även om hen är duktig på det hen gör, att ta den platsen med trovärdighet. Vissa saker låter sig inte gestaltas, man måste ta med mycket av sig själv in i det för att det ska stämma.

De gjorde oändligt många provfilmningar. Och ibland uppfann Peter Grönlund en ny karaktär när han råkade på någon på en provfilmning som ”bara måste vara med i filmen”.

– De som är castade i *Goliat*, alla har i princip levt lagligt under lång tid och är inte i det, de har tagit ett stort steg bort. Men bär sin historia i ansiktet och i kroppen, i språket inte minst.

Under manusarbetet lägger Peter Grön-

lund mycket tid och fokus på just dialogen.

– I de flesta fall stämmer det väldigt väl. Och det är också det som gör att vi anknyter väl, jag och de här personerna, det skapas ett ömsesidigt förtroende som är själva grunden för att göra nåt bra.

– Jag jobbade ju på Situation Sthlm i åtta år och det är ju samma språk och koder som gäller i en kriminell kontext. Folk har suttit på samma anstalter, det är en ganska gjuten miljö i Sverige.

DET SKAPAS ETT ÖMSESIDIGT FÖRTROENDE SOM ÄR SJÄLVA GROGRUNDEN FÖR ATT GÖRA NÅT BRA.

GOLIAT UTSPELAR SIG runt familjen Henebro i trakterna kring Norrköping, och de aningen oklara lojaliteterna och släktbanden kring familjen är centrala i handlingen. Äldsta sonen Kimmie – i gymnasieåldern någons – förväntas axla ett ansvar.

Vad vill du skildra med *Goliat*?

– Landsbygden, familjen, en uppväxtskildring – en pojkes vittnesmål. Och hans resa från barndomen in i en vuxenvärld. Sen har jag en tematik jag återkommer till även här – hur individen förhåller sig till gruppen, vad händer om man bryter sig ur, om man ansluter, till vilken kostnad sker detta?

– I *Tjuvheder* var gruppen kollektivet, människorna på campingen, i *Goliat* är det familjen. Jag söker mig till samhällen i samhället, marginalvärldar, där de här koderna

uppstår. Det är det jag är intresserad av, parallellsamhällena som finns mitt bland oss.

Tjuvheder utspelade sig i Stockholm, där var storstaden en förutsättning för berättelsen. På samma sätt är landsbygden och småstaden, det avskurna och lite bortglömda, en förutsättning för berättelsen i *Goliat*.

– Det är nånting med den där isoleringen som är intressant, just att det är en blind fläck på kartan. Sen tänker jag att historien kan uppstå var som helst där människor saknar tilltro till statsapparaten. Där det sociala nätverket får mer betydelse, när det i viss mån ersätter det sociala skydds nätet. Det kan va i förorten eller ute på landsbygden.

DET PETER GRÖNLUND la ner kanske allra mest tid på under arbetet med manus var de olika kvinnoporträtten. Och modersrollen.

– Kvinnorna gör vad de måste göra för att klara sig i den ganska mansdominerade världen. Och mammans taktik är att få andra att jobba för henne, och cementerar den här mansrollen och använder den till sin fördel.

– Det där var knepigt. Jag ville samtidigt inte demonisera henne utan ge henne utrymme att visa humor och glädje, fast hon är ansatt och dysfunktionell som människa.

Var det finkalibreringen av den komplexiteten som var svår att tona in?

– Ja. Även om campingplatsen i *Tjuvheder* kanske inte är en plats som alla vill bo på, måste man visa att det finns nåt där som gör platsen värd att bevara för de här människorna. Jag vill ge publiken en svår uppgift – att samtidigt som den tar sig an familjen känna att den är dysfunktionell. Men den måste nånans vara värd att bevara, det måste finnas värden i familjen. Så att man förstår karaktärernas olika val. ☺

PETER GRÖNLUND ÅLDER: 41 år **GÖR:** Manusförfattare, regissör. **AKTUELL:** Med *Goliat*, biopremiär 5 oktober. Vikarierade i åtta år i Situation Sthlms sociala verksamhet: ”Tiden där har varit min manus- och regiskola. Bättre än DI. Sett i backspegeln är det ju tur att jag inte kom in – jag sökte tre gånger.”

.....
Det som en gång i tiden var Sveriges första kommersiella kärnkraftverk ligger i Ågesta, nära hästthagar och golfhåll. Ågestaverket kallades R3 – där R:et står för reaktor. Nu ska Ågestaverket rivas, men Länsstyrelsen vill bevara det som museum. TEXT GERD ERIKSSON FOTO MAGNUS SANDBERG
.....

REAKTOR 3

ÅGESTAVERKET SKA RIVAS

När Farsta byggdes i början på sextioalet var det också byggstart för Ågestaverket. Ett kärnkraftverk som var det första i sitt slag i landet och som skulle förse den nybyggda förorten med värme. För det var viktigt att

värmen kom från egen källa.

– Det här var under kalla krigets dagar och Sverige ville vara självförsörjande på värme, kraft och energi. Och med andra världskriget i färskt minne så var den svenska linjen att använda inhemskt uran för att inte bli

beroende av andra länder. Och visst – hade det funnits fler reaktorer på Ågestaverket hade Sverige rent hypotetiskt kunnat framställa plutonium till en egen atombomb, säger Eva Dahlström Rittsél, arkivarie på länsstyrelsens enhet för kulturmiljö. ►

Ågestaverket kallades R3 eftersom det var Sveriges tredje reaktor. R1:an fanns i ett bergtrum på Kungliga Tekniska Högskolan i Stockholm, R2:an i Marviken utanför Norrköping – båda forskningsreaktorer.

Den tredje reaktorn hamnade alltså i Huddinge kommun, på gränsen till Farsta, och var den första som skulle användas i kommersiellt bruk. Det tog åtta år att bygga kärnkraftverket som också var en utvecklingsplats för hög ingenjörskonst. 1964 stod verket klart.

– Det var en fjäder i hatten för alla underleverantörer som fick delta. Och än i dag röner det internationellt erkännande, så sent som förra året fick Ågestaverket beröm av en strålskyddsinspektör från Storbritannien, säger Eva Dahlström Rittsél.

Under tio års tid fick Farstaborna värme från Ågestaverket, sedan sjönk oljepriset vilket gjorde att driften blev olönsam och dessutom ställdes det högre krav på säkerhet som inte gick att uppfylla. Och det var egentligen inte heller tänkt från början att det skulle vara i drift i mer än tio år.

Den 2 juni 1974 stängdes reaktorerna av.

NU HAR ALLTSÅ Vattenfall, som äger anläggningen, fått i uppdrag att riva och montera ner det gamla kärnkraftverket och de skickade nyligen in en ansökan om rivningen till Mark- och miljödombstolen för att få det godkänt. Och länsstyrelsens enhet för kulturmiljö, som vill att Ågestaverket ska bli ett museum, har i sin tur skickat en ansökan till kulturdepartementet om att Sveriges första kärnkraftverk ska sparas till eftervärlden.

– Det är en kulturmiljö som är värd att bevara. En av efterkrigstidens viktiga bygg-

I ett snillrikt rüsystem kyls vattnet från reaktorn.

nader som visar industrisamhällets framväxt och en tilltro till Sverige. Det handlar också om att bevara arkitektur och ingenjörskonst, säger Eva Dahlström Rittsél.

Ännu så länge finns anläggningen med alla sina byggnader kvar. Själva hjärtat i anläggningen – reaktorhallen – är omslutet av ett stålskal i ett bergtrum långt under jorden.

När Situation Sthlm kommer till platsen är det Storstockholms brandförsvares emblem som vajar på flaggstången, de använder sedan många år den inhägnade marken runt kärnkraftverket som övningsområde.

Vattenfall tillåter inte längre några besök i själva reaktorhallen, så vi kan inte komma in där. Men brandmännen som jobbar på området berättar att känslan i reaktorhallen och kontrollrummet är som om alla bara gått hem för dagen. Allt står kvar precis som det gjorde när det stängdes för 44 år sedan. Dörrarna till de radioaktiva områdena är låsta och larmade och ett vaktbolag är där

flera gånger per dag och tittar till dem.

En brandman lotsar oss runt i en av byggnaderna i anslutning till reaktorhallen. Vi tittar in i ett maskinrum med reglage, termometrar och mätinstrument. På skyltarna står det med tydliga bokstäver "Regulator", "Kompressor" och "Kontroll och blandning". När vi tar trapporna ner i underjorden gör fukten att det blir disigare ju längre ner vi kommer.

Det är som en dimmig trollskog med rör och krökar i alla dimensioner. Och det är svalt.

MERPARTEN AV ÅGESTAVERKET ligger under jord.

Men kyltornet som ligger högt upp på ett berg på området är som ett landmärke för hela anläggningen. Kyltornet ser ut som en tratt i betong med tre fasta trampoliner. Några graffitikonstnärer har satt sina avtryck på kyltornets nedre del. Och vattnet under tornet är grönt – av alger.

Varför har rivningen av Ågestaverket aktualiserats just nu?

– Enligt kärntekniklagen är vi skyldiga att avlägsna och ta hand om allt radioaktivt material i kärntekniska anläggningar som inte används längre. Att rivningen sker nu beror på att det finns ett gott läge med bra alternativ för mellanförvaring i väntan på att slutförvaren blir byggda, säger Sven Ordéus, chef på Vattenfalls enhet för kärnkraftsavveckling.

Han säger vidare att de just nu håller på med planering och förberedelse inför rivningen som är tänkt att börja under nästa år. Exakt hur lång tid det kommer ta att riva vet inte Vattenfall riktigt, men ungefär år 2022 skulle anläggningen kunna vara fri-

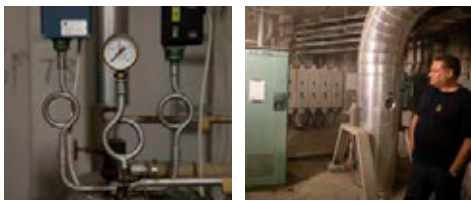
ÅGESTAVERKET

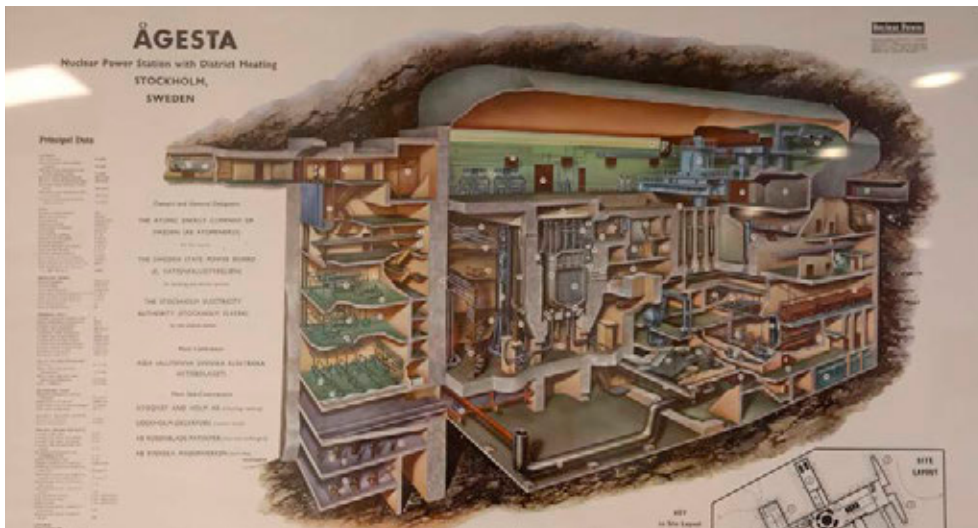
Ritades av arkitekten Sture Frölén, känd för att ha ritat elegant utformade funkishus på trettioalet. Han ritade även Huddinge kommunalhus, St Botvids kapell och Hässelbyverket.

Ågestaverket var en tungvattenreaktor som använde naturligt ej anrikat uran som bränsle. Reaktorn hade ursprungligen en total effekt på 65 megawatt, men höjdes 1970 till 80 MW. Den elektriska nettoeffekten var 10 MW, den elen gick till stadsnätet i Stockholm.

Byggs av Vattenfall och AB Atomenergi, notan slutade på 175 miljoner kronor (mot tänkta 35 miljoner).

Källa: Vattenfall, Strålsäkerhetsmyndigheten och Länsstyrelsen i Stockholm

DEN SVENSKA LINJEN

I mitten av femtiotalet bestämde Sverige att satsa på egen kärnkraftsteknik, alltså utnyttja inhemskt ej anrikat uran och tungt vatten för att få fram atomenergi – eller kärnkraft som det senare kom att kallas.

Fördelen var att Sverige dels skulle få en inhemsk energiproduktion, dels få tillgång till det plutonium som skulle göra det möjligt att tillverka en svensk atombomb. Det fanns alltså både militära och industripolitiska drivkrafter bakom. Planerna på en svensk atombomb var strängt sekretessbelagda och bara kända för en väldigt begränsad krets.

Källa: Vattenfall

klassad, vilket innebär att radioaktiviteten har tagits ner till så långa nivåer att ingen kan skadas av den.

Det är Strålsäkerhetsmyndigheten som beslutar om friklassning.

Är det farligt att riva Ågestaverket?

– Allt tungt vatten och radioaktivt bränsle togs bort i samband med avställningen 1974.

Det som återstår är låg- och medelaktivt avfall. Rivningen och packningen av det kommer i huvudsakligen att ske inne i berget. Vi kommer att använda arbetsmetoder som ger minimal stråldos till medarbetarna.

Merparten av avfallet ska köras med lastbil till Studsvik utanför Nyköping där det ska mellanlagras i väntan på slutförvaring.

Det kommer att krävas upp emot 200 lastbilslastar för att transportera bort det radioaktiva avfallet.

Måste området omkring verket saneras?

– Nej, radioaktiviteten finns bara i berg-rummet. När anläggningen är avvecklad och friklassad kommer marken att återgå till ägaren, Stockholms stad, säger Sven Ordéus. ☺

Behöver du ett extra handtag?

Vi tar uppdrag inom en mängd olika områden såsom städning, lättare hantverksjobb, målning, flyttjälp, skottning med mera.

Du som anlitat Blixtjobbs tjänster får inte bara ett arbete utfört. Du gör en ovärderlig insats, såväl för samhälle som för människor i utsatthet.

blixtjobb@stadsmissionen.se
tel: 08-68 42 3492, 08-64 82 3499

STOCKHOLMS STADSMISSION

/Blixtjobb

MED ÖGON KÄNSLIGA FÖR LIVET

.....

I och med Avantgardets kommande skiva *Alla känner apan* är Rasmus Arvidsson klar med trilogin han planerade från början – tio låtar per skiva, en skiva om året, tre år i rad. På några år har indiebandet Avantgardet verkligen lyckats etablerat sig, sin musik och bandets idé och tanke om vad och hur ett band ska vara och bete sig. För Rasmus Arvidsson är det egentligen nu, när idéerna om att vara indie verkligen sätts på prov, som det gäller att bevisa vem man är. För han lägger sitt liv i musiken. Och sanningen han hör i den. **TEXT ULF STOLT FOTO JOEL NILSSON**

.....

Producenten och musikern Jocke Åhlund står i dörren in till köket i sin studio i Vita Bergsparken. Rasmus Arvidsson är lite småhungrig efter dagens arbete och vill eventuellt äta något, men vi beslutar att börja intervjun och sedan kan vi, om han blir alltför hungrig innan vi är klara, gå ner mot Nytorget och äta någonstans där och fortsätta samtalet.

Jocke Åhlund – efter att han förevisat två doškallar uppe på en hylla i hallen, samt en märklig liten strävårig prydnadshund med kvinnotorso han köpt i en antikaffär i Austin, Texas – tar ett steg in i köket och öppnar en skåplucka.

– Det finns ju allehanda delikatesser här i skåpen, det vet du va, Rasmus – snus, knäckebröd, en burk sardiner, en påse gamla kikärter. Hur mycket godsaker som helst. Eller ät dig mätt på örtsalt.

Rasmus Arvidsson tar med sig en apelsin, går ut i trädgården och tar några bloss på en cigarett som han sedan slår glöden av mot långsidan av cigarettpaketet och lägger tillbaka i det, kommer in i studion, Jocke Åhlund tar sin ryggsäck och går hemåt och vi sätter oss i studiorummet i varsin stol placerade mellan trummorna och skrivbordet, precis vid pianot.

De har några dagar kvar av en tvåveckors arbetsperiod under vilken den kommande skivan *Alla känner apan* har spelats in, allting förutom trummorna, i studion här. Och under den tiden har Rasmus Arvidsson övernattnat på loftet ovanför studion en

halvtrappa upp. Och längtat hem. Till sin fru och sin son Milo som är ett år och fyra månader.

– Det är lite jobbigt att bo så här. Jag somnar ofta med kläderna på, glömmer att ta ur linserna och med ljuset tänd överallt. Då blir det liksom ännu jobbigare.

I dag har de börjat jobba sig ner genom en lista, ett vanligt Worddokument på Jocke Åhlunds laptop, där alla tio låtarna står uppställda i ordning med fet stil, samt kommentarer under varje titel om vad de ska se över och fokusera på. På titellåten "Alla känner apan" ska de "gå igenom körerna", under "Alla gathörn" står det antecknat: "dras NER i synk, för bonnigt, gillar inte rret där". Och under "Rännstenen" står det "kanske ändra Clapham eller Hackney, kanske jag ensam på lalala även i slutet, fint och ensligt?"

PÅ ETT ANNAT SÄTT KÄNNER JAG MIG SOM EN JÄTTEERFAREN ARTIST FÖR JAG HAR LEVT SOM KONSERTBESÖKARE, LEVT MED MUSIK I HELA MITT LIV.

Rasmus Arvidsson och Jocke Åhlund arbetar effektivt och snabbt.

– Jocke berättar samma sak med ljud och arrangemang som jag berättar med ord, med sättet att spela gitarr eller piano på. Han älskar texterna och budskapen, det är därför han vill jobba med mig. En hel del

saker blir som filmmusik, och det är så jag vill att musiken ska lyssnas på.

På låten "Rännstenen" ville Jocke Åhlund lägga till ytterligare en sångstämma "för att skjutsa det in i refrängen" när de lyssnade igenom den, sjöng stämman han tänkte sig rakt ut till bakgrunden, Rasmus Arvidsson sa "precis så ska det va, skitbra", en mikrofon riggades snabbt och Jocke Åhlund fick textraderna i ett mess, klickade upp ett inspelningstrack i Logic och sjöng in kören på någon minut.

– Jag har skrivit låtarna på akustisk gitarr, han har fått dem i det tidigaste stadiet som finns. Hela ljudbilden, alla arrangemang är Jockes, då blir det att vi sitter och jobbar så här. Vi tar aldrig ett steg i nån riktning som inte båda känner är rätt.

Första skivan *För många dyra skor och döda ögon* från 2016 spelades in av Rasmus

Arvidsson och Patrik Åberg, vän och tillsammans med Rasmus Arvidsson kärnan i Avantagardet, själva i Nybro, producenten Björn Olsson kom in på slutet och "tog över spakarna lite". På förra årets *På Östkusten intet nytt* hade Rasmus Arvidsson och Patrik Åberg gjort lite arrangerande och producerande innan Jocke Åhlund kom in och satte sitt plektrum i materialet.

– Med den här skivan är det verkligen Jockes och min skiva.

MED KOMMANDE SKIVAN *Alla känner apan* som kommer i slutet av oktober är trilogin – det var hans tanke från början att den här berättelsen var en trilogi som skulle berättas genom en skiva per år, tio låtar per skiva – avslutad och färdigberättad.

– Det var viktigt för mig att spänna bågen högt. Det är så coolt att det kommer en skiva om året, sen är det här kapitlet borta. Då kan jag börja skriva om annat, friare på nåt sätt. Nästa skiva är nästan klar, jag vet hur den ska låta, jag vet temat och helheten.

De tre skivorna är sammanhängande både som enskilda verk och som delar i en större berättelse, och "gjorda som en skiva, som en helhet".

– Om man kollar på Spotify så har vi ingen låt som är helt sinnessjukt stor, men nåt som är unikt och som gör mig glad är att alla låtar har ungefär lika många streams. Då känner jag att hellre att vi har tio tusen lyssnare som verkligen lyssnar på allt, än att en låt har fem miljoner lyssningar. Det jag velat skapa har folk tagit till sig.

Rasmus Arvidsson balanserar upp en liten hög apelsinskal han dittills suttit och hållit i ena handen längst ut på hörnet av skrivbordet intill, och tar sig själv och sin skivutgivning som exempel i ett resonemang.

– Man kan klaga hur mycket som helst och vara hur bitter som helst på att det nu är en-hits-tänk och slit-och-slägg-samhälle även i musiken, klaga på att man inte längre säljer skivor. Men i själva verket handlar det om ifall jag vill eller förväntar mig eller ställer krav på publiken att de inte bara ska lyssna på en låt – då måste jag som artist ta ansvar för att skapa min musik så att det är möjligt. Det är ju där nånstans det måste börja.

Rasmus Arvidsson vill att ”musik ska behandlas med samma mått av respekt från konsumenten som film eller böcker”.

– Men då måste det börja med att man

ger lyssnarna den möjligheten. Och jag känner att vi har lyckats med det. Om jag inte släppt musik på det här sättet, gjort de här skivorna, hade det varit lätt för mig att säga att ”publiken fattar ingenting, de lyssnar bara så här...”, men vi har fått jättefin respons på det sättet vi släpper musik.

– Jag utgår hela tiden från vad jag själv vill höra. På ett sätt kan man säga att jag är en oerfaren musiker eller liveartist, på ett annat sätt känner jag mig som en jätteerfaren artist för jag har levt som konsertbesökare, levt med musik i hela mitt liv. Det är det jag utgår ifrån – vad är det jag gillar när jag är på konsert, varför gillar jag den här

OM AVANTGARDET

– Vad jag tycker Avantgardet gjort är att vi lyckats samla människor kring det här budskapet, det här att jag lyser i ytterkanterna av de här mörka vråna i samhället som ingen annan lyser i. Det är den politiska gärningen på nåt sätt, en politisk gärning som partier eller artister som tydligt tar ställning i sakfrågor inför ett val aldrig kan uppnå. För att det blir så likriktat hela tiden. Då tror jag att den här bredare gemenskapen kan få människor att påverkas.

skivan? Och jag gillar verkligen att lyssna på hela skivor. Då blir det naturligt att det är det jag ägnar mig åt när jag skapar nånting eget och släpper skivor.

DEN BERÄTTELSE SOM nu avslutas med skivan *Alla känner apan* börjar i låten ”Napoleon” på första skivan, där huvudpersonen tar sig över Nordsjön med ett lågprisflygbolag och hamnar i Belfast. Nio låtar senare i ”Åh Sverige” har han lämnat London och flyttat hem igen, tvingad att hantera sitt eskalerande drogmissbruk och saknar det Sverige han nu trodde skulle finnas där för honom, inte bara med sitt antabus, sina benzodiazepiner och sina nedlagda psykkliniker.

– När jag satte mig med en gitarr när jag blev nykter 2016 blev det väldigt introvert, melankoliskt, lite svart, uppgivet på nåt sätt. Andra skivan följer sen – framför allt i ljudbilden och låtarna – hur jag mädde, speglar det, som ett dokument över min resa. Och nu är det första skivan jag skriver när vi är ute på turné. Den enorma energi, kärlek och hoppfullhet jag fått av publiken gör ju att när jag nu tar upp en gitarr så blir det rock eller pop, väldigt format av livespelandet.

– Det som hänt nu är att den här skivan

låter lite bredare, lite mer lättsmält på ett sätt rent musikaliskt. Det beror ju på att jag nu varit nykter i tre år, jag mår bättre i vardagen och sliter inte lika mycket med det där.

Är det fortfarande en dag i taget eller sjunker det gradvis undan?

– Det blir verkligen lättare. I vårt band är vi sju stycken, varav fem är nyktra alkoholisterna. En har problem nu. Det viktigaste jag kan säga är att det inte behöver vara en dag i taget. Och det behöver inte vara för alltid. Om jag skulle tänka så nu skulle jag gå och ta ett återfall direkt. Att det skulle vara så här för alltid, att jag aldrig mer kan dricka, det skulle inte funka nu att tänka så. Jag tänker mera att nu är nu.

– Om vi skulle gå någonstans skulle jag älska att gå till en sunkpub. För nu känner jag att det är mitt sätt att få vara kvar i den världen även om jag själv inte kan dricka. På samma sätt lyssnar jag nu på den musik jag lyssnade på då, jag har reclaimat den.

Vad för musik?

– Babyshambles. Eller The Streets. Musik som under två första åren jag var nykter, om jag bara fått höra en ton så hade jag börjat kråkas och blivit helt instängd. Det skulle förpassat mig till den tiden, alla dofter, smaker, hur jag mådde. På ett positivt sätt. För att jag älskade det så mycket. Det där är en stor sorg.

Rasmus Arvidsson berättar att han under de här åren insett att "roten till allt mitt dåliga mående har alltid varit sentimentalitet".

– Det började långt innan jag började ta droger. Exempelvis om vi var på semester en vecka i fjällen, efter tre dagar började jag

gråta för att det snart var slut snarare än att se det som att det var fyra dagar kvar och glädjas åt det. Jag har alltid haft den grejen.

Exakt samma sak har det nu blivit med drogerna han inte längre väljer att ta – han påminns om hur det var, känner allt det där han kände då och vet att det aldrig mer kommer att komma tillbaka.

– Det är svårt att förklara... men jag har alltid varit ledsen över sånt där. I kombination med det har jag alltid varit mån att vara alla till lags, att alla ska må bra. Det har gjort att jag åsidosatt mig själv och det är därför titeln *Alla känner apan* kom till. Dels att det efter tre skivor som är så självutlämnande så känner alla apan, typ. Men också det här att alla känner mig, samtidigt som ingen känner mig för jag har bara varit en version i varje given situation.

Han beskriver hur han från 12-13 års ålder

till exempel, jag tror de upplevde att jag tog avstånd från dem på nåt sätt, när det i själva verket handlade om en frigörelse och att jag nu blev vuxen – som jag kanske skulle blivit när jag var 18, nu blev det abrupt och nu var jag 28. Det blev konstigt för dem.

Under en period var det bara han och hans fru hela tiden, ensamma i ett hus på Öland.

– Jag kände att jag inte kan ta ansvar för andra nu, nu är det bara jag och sen vet jag att framtiden kommer visa att det är det här jag behöver som får mig att må bra. Men ingen trodde på det. Med min bakgrund trodde alla att jag trillat dit på nåt maniskt igen. I stället var det verkligen stabilitet det livet gav mig. Och nu har jag blivit pappa också, det är helt fantastiskt.

Hans son började på dagis för några veckor sedan. Rasmus Arvidsson var med under inskolningen.

OM JAG BARA FÅTT HÖRA EN TON SÅ HADE JAG BÖRJAT KRÅKAS OCH BLIVIT HELT INSTÄNGD. DET SKULLE FÖRPASSAT MIG TILL DEN TIDEN, ALLA DOFTER, SMAKER, HUR JAG MÅDDE.

"bara blev ångestriden av allting, mycket existentiella frågor". Samtidigt kände han att han inte hade någon eller någonstans att vända sig. Så han flydde. I panik. När han var i 14-15-årsåldern började missbruket.

– Känsломässigt och i mina emotionella relationer till personer så stannade jag i utveckling i den åldern. När jag var 28 år var jag på exakt samma plats. Jag såg verkligen mina föräldrar som mina föräldrar, som man ser dem när man är 14-15 år. Som målsmän. Då hade jag ändå bott i Belfast och London men hållit uppe den där fasaden.

– Och hela tiden driven av att ingen får bli arg på mig. Jag har alltid varit rädd när folk varit arga, jag gör vad som helst för att folk inte ska skrika.

Så hur var det då att möta sig själv igen som 28-åring?

– Jag strippade bort allting. Jag träffade min fru då, och det var hon som förstod allt det där. Vi träffades när jag slutat men då jag fortfarande tog återfall. Men när jag träffade henne var det inget alternativ, jag skulle bara vara med henne. Då plockade jag bort allt annat ur mitt liv. Mina föräldrar

– Det var spännande, fint och hemskt. Älskade att se honom där. Det bästa jag vet är att komma dit lite i smyg innan när jag ska hämta honom och få se honom gå runt där, se hur han har det.

I låten "Alltid bakom er" på kommande skivan sjunger han att han "hoppas att min enda son inte fått arva en enda gen".

– Jag tycker att jag har vissa sidor som är fina, men samtidigt vet jag att alla de sidorna kommit med ett pris. Min empati, sättet jag ser världen på, det är fina saker på nåt sätt – att man ser allt i starka färger. Men egentligen har det ju bara lett till misär och depressioner. Hans mamma är lik mig där. Den känsligheten är det finaste som finns, men också det jobbigaste som finns.

Rasmus Arvidsson har aldrig velat ta benzodiazepiner eller någonting stabiliserande, då det "skär av både toppar och dalar" och berättar att han bär en viss oro för sin son, "att han ska bli som jag".

– Jag vet exakt vad jag tar avstamp i och vad jag tar avstånd från i min uppväxt. Jag har i alla fall tydligt klart för mig vad jag vill ge honom och vad jag inte vill ge honom.

OM STOCKHOLM

– Första gången var 1994 i Rålambshovsparken när VM-laget kom tillbaka. Jag minns inte om det bara var därför vi åkte upp. Men jag minns första gången jag tog tjack, det var här på Pride, då var jag 18 år. Jag minns det jättetydligt. Sen har jag ingen relation alls till Stockholm förrän jag börjar vara här när jag och Jocke börjar jobba. Det är ett och ett halvt år sen, nu har jag varit här jättemycket.

Jag pallar inte storstaden, jag vill ju bara hem, det är därför jag bor där jag bor. Det är inte de här frestelserna varje dag i ditt ansikte som det är i en storstad, eller en urban miljö.

Stockholm är inte lika förknippat. London kan jag aldrig mer sätta min fot i. I Stockholm har jag inte knarkat lika mycket, men den här urbana miljön och känslan är ju väldigt... den försöker suga in dig hela tiden.

Han beskriver att han kommer ur en arbetarklassbakgrund, båda hans föräldrar är "sprungna ur arbetarklassen och de värderingarna, i kombination med att det var en annan tid då". Men att han själv fick en medelklassuppväxt.

– För mig handlar det alltid om känslor, jag har alltid velat sätta ord på känslor. Jag säger "jag älskar dig" hela tiden om jag gör det, jag tycker det är jätteviktigt, men folk kan bli lite... för att det är lite för på, men så är mitt sätt. Och för att jag aldrig fått höra det. Det har varit viktigt för mig att få ge det, men också att få höra det.

– Det är viktigt för mig att människor uttrycker sina känslor, men det är ingen som gjort det mot mig under min uppväxt. Nu kan jag förstå det, förstå mekanismerna och anledningen till varför de inte gjorde det. De kommer från ett håll där man inte fått lära sig det och det inte var vanligt. Men det gjorde mig fruktansvärt illa och sårad, för det fick mig – på det sätt jag är konstruerad – att tro att de inte älskade mig, för att de inte sa det.

MED DE BÅDA skivorna *För många dyra skor och döda ögon* och *På Östfronten intet nytt* har Avantgardet och Rasmus Arvidsson på några år etablerat sig som en indieartist

som går sin egen väg, som enbart navigerar sin karriär efter vad som känns konstnärligt äkta.

– Många av de här sakerna som jag varit idealist kring är ju lätt att vara idealist kring när du inte har nåt alternativ. Det här med att vara indie – det är lätt att vara indie om ingen vill signa dig, ingen känner till dig. När du verkligen ställs på prov är ju när jag säger att jag vill vara hundra procent indie men får en massa förslag och anbud från skivbolag, det är först då det känns på riktigt.

Har du fått anbud?

– Ja, men det kommer aldrig ske, jag

**DET KOMMER
ALDRIG HANDLA
OM ATT MAXIMERA
MARGINALER, DET
KOMMER ALLTID
ATT HANDLA OM
VAR PUBLIKEN
KAN FÅ UT MEST
AV EN SPELNING.**

kommer aldrig göra det.

– Det kommer aldrig att handla om pengar, det kommer aldrig handla om att maximera marginaler, det kommer alltid att handla om var publiken kan få ut mest av en spelning. Vi spelade på Elefantpojken helt gratis, smockfullt, folk ute på gatan. Men det är nåt av det bästa vi gjort. Vi gjorde Babylon i Björns trädgård, ingen scen, stengolv, men lätt en av de bästa spelningar vi gjort, gratis för fansen. Så kommer vi alltid göra.

Rasmus Arvidsson ser till att vara inblandad i precis allting som rör Avantgardet och deras musik. Kommande *Alla känner apan* ger de ut själva som vinyl med nedladdningskoder och – det är inte helt bestämt ännu – en liten upplaga på CD då "det är billigt att göra".

– Jag är inblandad i pressmeddelanden och bokningar, allt. Det vi har externt är promotion, och ett bokningsbolag som bokar spelningarna. Men det finns inget skivbolag som kan trycka på bokningsbolaget, utan det är jag som bestämmer var vi spelar.

– Vi åker upp till Kungen i Sandviken och spelar – vi har gjort det en gång innan, grymt ställe, unga, ideell förening, fritidsgård – men vi går back på det. Men vi vill

dit och spela. Vi gör många såna grejer som inget bolag skulle tillåta, för vi går back på det, men vi gör det för att vi älskar det. Det är så mycket frihet i det.

Så bandekonomin är konstruerad så att festivalspelningarna betalar de spelningarna?

– Exakt. Verkligen. Och inte förlora sig i det där, säga en sak och sen förändras det och ”det var ändå kul att tjäna pengar, nu ska vi bara tjäna pengar”. Det kommer aldrig hända. Ingenting är värt det.

Rasmus Arvidsson tänker att han i dag, för att kunna bibehålla sitt indie-fokus, är hjälpt av det liv han levde upp till han var 28 år, ”inte ens existensminimum utan under det”.

– Jag har ett både destruktivt, men enligt mig själv ett sympatiskt, förhållande till pengar. Jag vet att de inte betyder nånting och så har det alltid varit för mig. Visst, det hade varit skönt att nångång ha pengar, för det är en skön känsla. Men jag har aldrig haft pengar nånsin i mitt liv. Nu satsar jag allt på musiken. Det skulle inte en mer ansvarsfull, normalt funtad människa göra. För det innebär en dedikation som är hänsynslös och det slår absolut

mot din privatekonomi.

När han blev nykter fick han jobb på Barometern i Kalmar, skrev sport. Och det var där ha träffade sin blivande fru som är kultur- och nöjeschef där.

– Jag jobbade ett halvår och började parallellt med det att skriva första skivan. Jag blev erbjuden fast tjänst där – att bli erbjuden det som journalist i dessa tider...

– men jag tackade nej: ”Jag ska satsa på musiken”. För mig var det ingen tvekan.

Live är Avantgardet och Rasmus Arvidsson en stökig, vass och energisk indieorkester med en frontman som är hundra procent närvarande i förmedlingen av sin berättelse.

– Allting är sanningsupplevt, det är mig själv, det är mitt hjärta, så jag behöver inte försöka förstå mig. Du kan vara mer eller mindre skicklig på att spela teater när du står på scen, men det är ändå teater. Men jag har aldrig behövt tänka på det, för jag sjunger sanningen – mina känslor är uppe på scenen också. Det spelar ingen roll om jag sjungit låtarna hundra gånger, varje gång jag sjunger dem blir det som ögonblicksbilder framför ögonen på mig.

Rasmus Arvidsson lägger verkligen hela sitt liv i musiken.

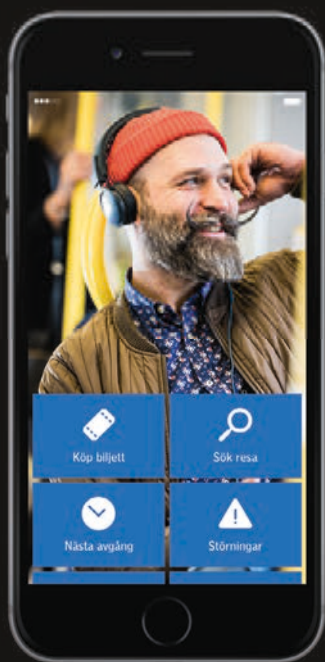
– Det är ju den jag är. Och för första gången i mitt liv är jag mig själv. Folk får kritisera mig och tycka vad de vill, men det är ingenting jag skapat, byggt eller kalkylerat efter att folk ska tycka om det. Om de inte tycker om det behöver de inte det, då är det mig de inte tycker om och det känns ju... det hade varit skillnad om jag gjort en musikal. Jag försöker inte få det att vara bra, jag försöker få det att vara sant. Det jag ser, det jag känner, låtarna och ljudbilden är en förlängning av mina ord, som är en förlängning av mina känslor. Och det låter jävligt sant. 🎧

RASMUS ARVIDSSON

BOR: Med fru och son i ett hus på Öland.

GÖR: Musiker, låtskrivare i Avantgardet. Älskar sunkhak, var fem dagar i rad på Röde Orm på Hornsgatan när han jobbade i stan senast: ”Underbart, de har iPad-menyer”.

AKTUELL: I slutet av oktober kommer Avantgardets tredje skiva *Alla känner apan*.

En biljett till hela Stockholm.

Ta dig till City och vidare till 7080 destinationer i Storstockholm. På samma biljett.

Ladda ner SL-appen på App Store eller Google Play.

ULF STOLT

UNDER TUMMEN

Två trappor upp i Sundbyberg. När all retorik falnat, affischer-na tystnat, debatterna slocknat, när den demokratiska idén rört sig själv till tårar över sin högtidliga och inkluderande förträfflighet, är det enbart detta som återstår innan uppdraget är utfört för den här gången.

Att räkna valsedlarna. En och en. För hand.

Två och två mitt emot varandra. I rum efter rum i lokalerna Länsstyrelsen tillfälligt hyrt för ändamålet. Med en utkwitterad kasse valsedlar mellan sig som aldrig får lämnas ur sikte – behöver någon av de två lämna bordet måste en av Länsstyrelsen kontrollanter, som hela tiden finns i samma rum, ta plats vid bordet tills personen återvänder och räkningen återupptas. Allt för att eliminera möjligheten till valfusk. Räkna tjäna 250 kronor i timmen. Arbets-tid från 08.00-22.00 de första dagarna för att hinna klart – riksdagsvalet är prioriterat och räknas först – och gärna komma in och räkna någon av dagarna första helgen, efter det mer normala kontorstider.

Pensionärer, studenter, finns de som sparar två semesterveckor – det tar cirka två veckor att räkna klart allting – och tar

ledigt för att vara med och räkna. Räkna- na paras slumpvis. Två som parades ihop att räkna vid samma bord vid valet 2014 är i dag gifta med varandra.

Nytt för i år är att de som kontrollräk- nar valsedlarna säkerhetsklassats, den lägsta klassningen – säkerhetsklass 3. Det är SÄPO som gör klassningen. Man kontrollerar personen, som måste vara

NYTT FÖR I ÅR ÄR ATT DE SOM KONTROLLRÄKNAR VALSEDLARNA SÄKERHETSKLASSATS.

svensk medborgare, mot misstanke- och belastningsregistret och polisens allmänna spaningsregister.

Gummituta på tummen. Linjal. Och penna och miniräknare.

HÄR I LÄNET – det är Länsstyrelsen som ansvarar för valsedlarna och räkningen efter att kommunerna samlat ihop sina valsedlar under valnatten – bor en fjärdedel av landets röstberättigade. För alla tre valen – kommun, landsting och riksdag – blir det ungefär 4,5 miljoner valsedlar att kontrollräkna.

Som mest kan samma valsedel komma

att räknas fyra gånger – i vallokalen på valnatten, vid Länsstyrelsen sedvanliga kontrollräkning, om Länsstyrelsen kontrol- lanter vid huvudbordet i räknerummet vid kontrollräkningen gör ett stickprov för att kontrollera räknarnas uppgifter när de redovisar sin uthämtade påse, samt om det är något som registreringen anser ser konstigt ut och väljer att skicka tillbaka påsen

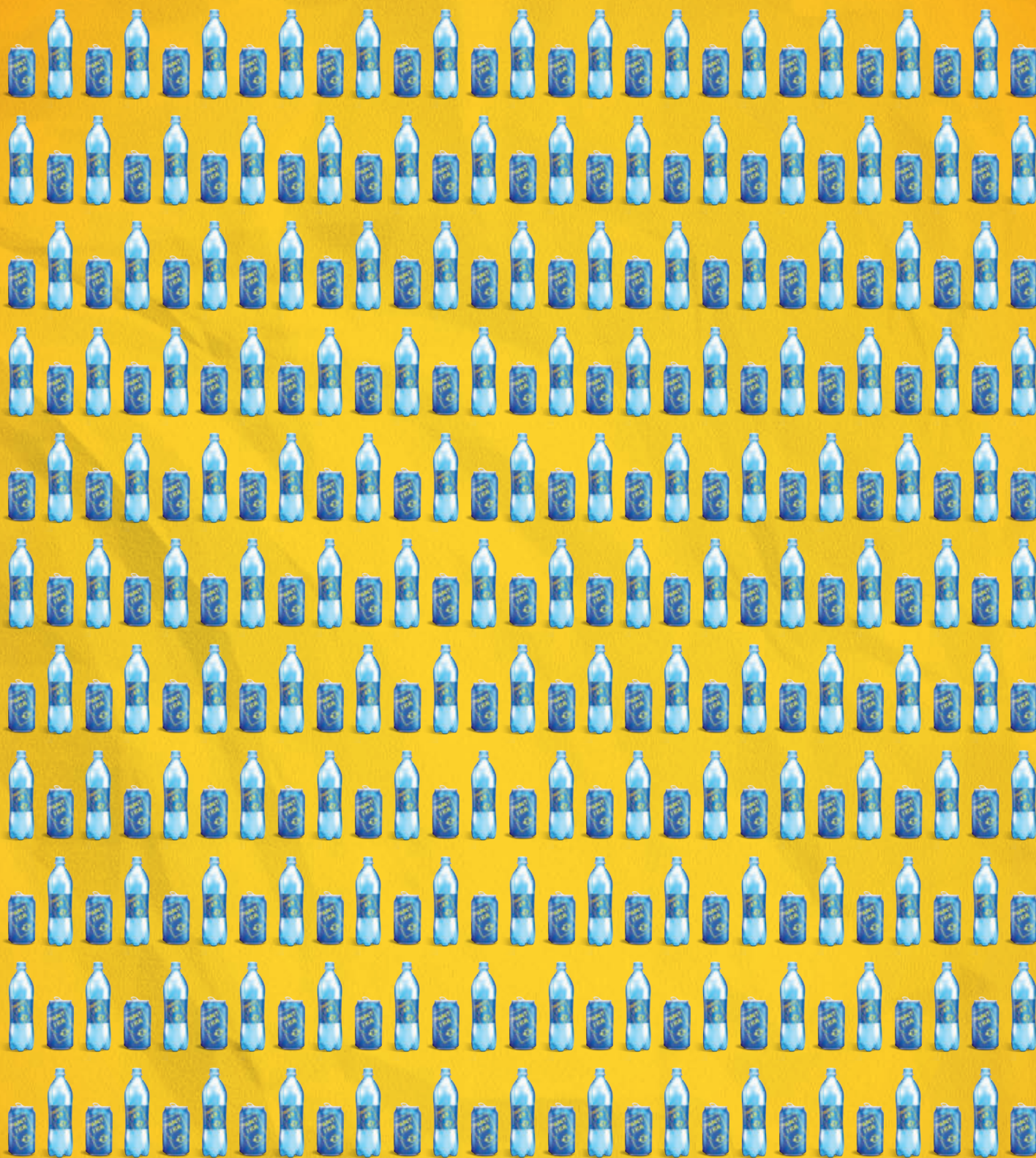
för kontrollräkning innan registrering.

Valsedlarna måste enligt lag arkiveras till dess att efterföljande vals resultat blivit registrerat och giltigt. Först då makuleras de tidigare valsedlarna. Bränns.

Varje valdistrikt får ta emot 2 000 röster. Mindre än en procent av rösterna makule- ras för att de på olika sätt anses, med Val- myndighetens manual som grund, ogiltiga. Men även de ogiltiga rösterna arkiveras. Och kontrollräknas.

Två trappor upp i Sundbyberg.

Där demokratin hyrde in sig några veckor i september. ☺

Har du mycket pant?

På våra pantmottagningar i Årsta, Frihamnen och Kungens Kurva kan du lämna in hela säckar med pant. Pantpengarna får du insätta på önskat bankkonto och du får naturligtvis samma ersättning som i butik.

Läs mer på www.pantamera.nu. Tack för att du pantar!

PANTAMERA

SKULDSANERAD

Skuldsanerarnas Riksförbund menar att den typiska bilden av en skuldsatt person inte stämmer överens med verkligheten. Det är sällan oansvarig lyxkonsumtion som påbörjade vägen in i "skuldfällan", det handlar oftast om en personlig kris. För den som "fastnat" finns det ändå hopp – skuldsanering. TEXT **MARIA HAGSTRÖM** ILLUSTRATION **LINA BODÉN**

Varje år skrivs tusentals svenskar in i Kronofogdens register. I dag finns där över 400 000 personer, vilket kan skapa stora hinder i livet, som att få en bostad, teckna telefonabonnemang eller köpa en säng på avbetalning. De har "skadade personnummer".

Och det är inte bara dåligt för individen,

det kostar samhället stora pengar. Men det finns hjälp att få för den som inte kan se något slut på breven från inkassobolagen och Kronofogden. Om skulderna inte går att betala under en överskådlig framtid, kan de saneras. Det vill Jonas Djurstedt och Sofie Johansson hjälpa människor med, för de har sett hur skulder kan tynga.

– Min mamma har haft alkoholproblem och min pappa har suttit i fängelse, berättar Jonas Djurstedt.

– Men jag har klarat mig, jag gick en annan väg. Jag äger ett företag i dag som jag kan leva på, men jag har sett behov av skuldsanering hos anställda och jag har

hjälpt min pappa med skuldsanering. Han har blivit som en ny människa. Han har också fått behandling med viktig adhd-medicin och han har nu ett jobb. Genom honom såg jag hur viktigt det är för en människas liv att bli skuldfri. Och då kontaktade jag Sofie.

Hon nappade på idén om att starta Skuldsanerarnas Riksförbundet. Redan första veckan efter att deras hemsida hade lanserats blev de kontaktade av hundra personer. Sedan dess har det rullat på. Tack vare stödet "extratjänst" har de haft möjlighet att anställa ekonomiskt kunniga människor, som av olika anledningar stått utanför arbetsmarknaden, och därmed har

förbundet kunnat växa snabbt. Med tanke på att över 400 000 människor är skuldsatta – och att många därtill kämpar varje månad med räkningar och klarar sig precis undan Kronofogden – väntas behovet bli stort.

– Begreppet skuld är väldigt tabubelagt. Man pratar inte om det generellt. I valet har vi inte hört en enda politiker säga nåt om det, trots att det är ett stort problem. De personer som vänder sig till oss tycker att det är väldigt skönt att prata om det, för de har många gånger inte ens gjort det med sin familj, säger Sofie Johansson.

Det finns en skam över att inte klara sin ekonomi. Men hon menar också att bilden ►

av den som är skuldsatt inte helt stämmer överens med verkligheten.

– När jag pratar med folk tror de att personer med skulder har köpt dyra väskor och smink, och den bilden beror mycket på att *Lyxfällan* har visats på tv i en mängd säsonger. Den bilden vill vi sudda ut. Faktum är att 80 procent är skuldsatta på grund av skilsmässa eller sjukdom, säger hon.

– Kärleken har tagit slut och man har flyttat ifrån varandra och lägenheten man haft i tio år och måste betala vinstskatt. Det är ett exempel på när en situation för en del kan bli katastrofal, säger Jonas Djurstedt och Sofie Johansson tillägger:

– Eller att man får ett barn som blir sjukt. Som förälder kanske man inte kan fortsätta jobba, men då har vi tyvärr sett att försäkringskassan och soc inte finns där och stötter upp, utan det är en lång process innan de hjälper till. Då hamnar man efter med betalningar och efter ett antal månader blir det mycket pengar.

SKULDSANERARNAS RIKSFÖRBUNDS FRÄMSTA uppgift är att hjälpa människor att bli skuldfria, genom att finnas med i processen kring skuldsanering, men också med annan ekonomisk rådgivning.

– Vi försöker individanpassa så mycket som möjligt utifrån deras livssituation. Behöver man skuldsanering hjälper vi dem från första dagen tills att de är skuldfria. Vi fungerar som en kontaktperson för Kronofogden. Vi märker att det är väldigt laddat och jobbigt för människor att ha den kontakten och många gånger är de redan så tyngda. Då finns vi som ett ombud däremellan, säger hon.

– Vi är som ett tåg. Du får hoppa på tåget, sajna och bli klient och då tar vi över ansvaret för dina skulder. Du får sitta kvar på tåget, men vi kör. Ibland kommer vi med papper som du får skriva under, men vi kör resan framåt. Om det blir avslag från Kronofogden på sanering så tuffar vi på ändå och tar nästa resa, ett annat spår, säger Jonas Djurstedt.

För att få skuldsanering ska skulderna var så stora att de inte går att betala inom en över-skådlig tid – ungefär drygt tio år. Den som blir antagen måste under fem år leva på existensminimum, sedan är skulderna kvittade.

– Men det är tio månaders handläggningstid hos Kronofogden just nu, vilket är extremt lång tid för en person som sitter i skiten, säger Sofie Johansson.

– I dag har man för mycket personal som

försöker få in pengar och för få som jobbar på administrationen och ska bedöma skuldsanering, säga ja eller nej, tillägger Jonas Djurstedt och ger ett exempel:

– Om det kommer en person till oss som precis har blivit släppt från fängelset, som vill reda upp sitt liv och ber om hjälp, då ska den här människan vänta i tio månader på ett beslut. Vad gör personen under tiden?

Risk för återfall i brott är större i osäkerhet. Därför har förbundet påbörjat ett samarbete med KRIS, Kriminellas Revansch i Samhället, där de hjälper till med skuldsanering inifrån anstalten. På så sätt kan personen har ett besked från Kronofogden vid frigivning och slipper vänta.

FÖR ATT NÅ ut med information – och ge en mer verklighetstrogen bild än *Lyxfällan* – jobbar de just nu tillsammans med ett produktionsbolag med en tv-serie, där tittaren i ett antal avsnitt får möta människor som är skuldsatta. Dessutom utvecklar de en utbildning i privatekonomi för gymnasiet, som förhoppningsvis kommer i gång ordentligt i början av 2019. De har sett att många unga inte har lärt sig att hantera pengar eller förstår innebörden av lån eller räntor.

– Jag gick ekonomiprogrammet på gymnasiet. Ändå insåg jag när jag flyttade hemifrån att jag inte ens hade fått lära mig att betala en faktura. Det är ganska skrämmande. Jag skulle kunna alla Sveriges kungar

och årtal, men jag skulle inte kunna alla de där sakerna jag behövde för att vara vuxen, säger Sofie Johansson.

– Det är fokus på att elever ska klara grundskolan, men ingen fokuserar på att de ska klara sin privatekonomi. Vi anser att om man ska lära sig göra sås på hemkunskapen då ska man kunna betala en faktura också, tillägger Jonas Djurstedt.

Utbildningen sker vid sex tillfällen, en gång varje termin. Den ska innehålla workshops – ”mindre prat och mer känna, klämma, räk-

– För då pumpar banker och spelbolag ut väldigt mycket marknadsföring riktat till dem, på Instagram, Facebook och i media. Om de följer en youtuber till exempel, då kommer Youtube känna av när de har fyllt 18 och då börjar spelreklamen komma, säger han och berättar att spelbolag köper annonser för fem miljarder årligen i Sverige.

– Det är ungefär 30 procent av alla annonsintäkter i landet. Räknar du med lånebolagens reklam så ligger de på ytterligare fem miljarder, och då är vi uppe i 60 procent. Det

en drog. Det orsakar förödande effekter för ekonomin. Det är inte ett beroende som skadar kroppen inifrån, men du skadar ditt personnummer nåt ohyggligt, säger han.

Förbundet har varit i kontakt med spelkoncernen Kindred för att försöka få till en dialog.

– Vi anser att om man driver en sån verksamhet måste man ta ansvar. Och vi har fått näst intill ett blankt nej. Vi tycker också att det är lite läskigt när vissa företag blir väldigt stora i ett land, Swedbank till exempel. De är en stor bank som lånar ut mycket pengar. De åker ut till skolor för att lära om ekonomi, samtidigt är de största ägare av spelkoncernen Kindred, som ifjol gjorde en vinst på 1,8 miljarder kronor.

– Det är sånt vi vill visa. Lyfta fakta som få känner till, fakta som behöver komma upp till ytan, säger Sofie Johansson. Det måste röras om lite och folk behöver vara lite kritiska mot våra finansinstitut. Det kanske inte är så bra som de verkar. Och den som är skuldsatt kanske inte heller ser ut som man tror.

FOTNOT: Sofie Johansson heter egentligen något annat. ☺

FAKTUM 'ÄR ATT 80 PROCENT 'ÄR SKULDSATTA PÅ GRUND AV SKILSMÄSSA ELLER SJUKDOM. Sofie Johansson

na”. Det ska vara roligt med utbildning.

– Det finns andra som har kurser, men vi vill komma in som en opartisk aktör, med bästa möjliga utbildning så att inte hamnar i våra register sen.

Jonas Djurstedt påpekar att den viktigaste terminen är den när eleverna ska fylla 18 år.

är klart det påverkar oss. Nästan 50 procent av svenskarna spelar om pengar.

Av dem är det inte många procent som utvecklar ett spelberoende, men 134 000 personer bedöms ha spelproblem. De har ofta omfattande skulder.

– Spelmissbruk är lika starkt som att ta

 Hyresgästföreningen

Sälj inte ut allmännyttan!

Under de senaste 10 åren har mer än 50 000 lägenheter ur allmännyttan* i Stockholmsregionen sålts. I många fall blir konsekvensen sämre service, brist på inflytande och höjda hyror, som alltför ofta leder till att man som hyresgäst inte har råd att bo kvar, utan tvingas flytta!

Allmännyttan är det enda bostadsbeståndet vi alla är med och styr över. Allmännyttan ger kommunerna möjlighet att ta sitt ansvar gällande allas rätt till ett hem. Utan allmännyttan kan bostadsförsörjningsansvaret bli en mycket dyr affär för kommunen.

Människors hem ska inte vara spekulationsobjekt.

* Kommunägda bostadsbolag

Skriv under namnsamlingen på hyresgastforeningen.se

Bli medlem idag!

SÄLJ INTE VÅRA HEM!

11 HÅLLBARA STÖDER OCH SAMHÄLLEN

Situation Sthlms säljare George Thompson bodde fyra år på Östermalm. Han tar med oss tillbaka dit, men också till tiden då han jobbade som jockey och till galoppen som var "hela hans liv".

BERÄTTAT FÖR **MARIA HAGSTRÖM** FOTO **MARTINA HOLMBERG**

MIN PLATS

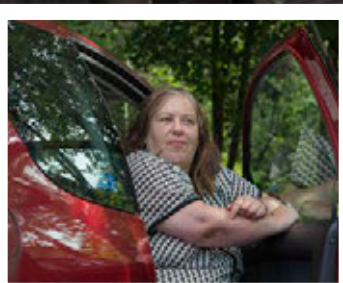
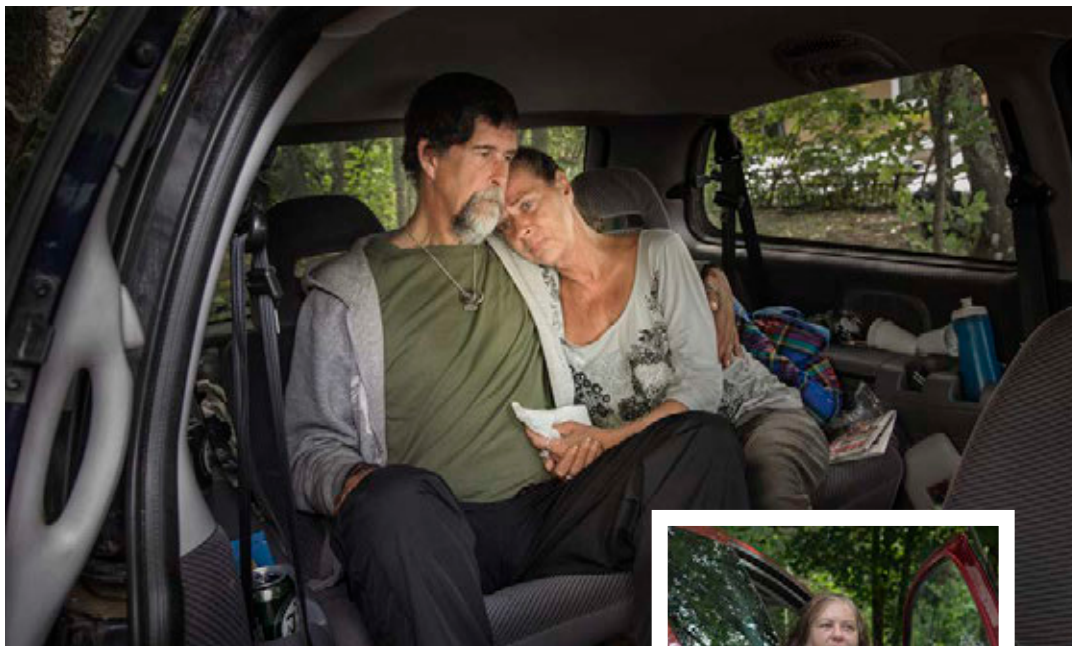
Tills för några år sedan bodde jag en tid på Strindbergsgatan intill den gamla societetsparken Tessinparken. Jag trivdes bra och var inneboende hos en äldre tant som jag hade träffat på galoppen. Jag har jobbat som jockey. Det började när jag var 15 år och växte upp i Skottland. Dittills var väl den enda häst jag hade sett mjölkbudets. Men mamma ordnade en plats som jockeylärling i Newmarket, galopphästens mecka. Hon ville inte att jag – som de flesta andra – skulle börja på stålverket, hon var rädd att jag skulle bli hackkyckling för att jag var liten. 140 cm lång och vägde 32 kilo. Senare fick jag jobb i Sverige, svenskar är ofta för storväxta för att vara jockeyer. Galoppen har varit mitt liv. Genom den träffade jag också en bra tjej som jag fick tre barn med.

Att vara ett med hästen och rida i full fart är en härlig känsla. Jag minns särskilt ett lopp på 1 400 meter, då jag låg först hela

tiden – ledde med 50 meter. Kommentatorerna sa att jag gått ut för fort, att vi skulle slockna, men jag bara satt och åkte, bedömde tempot och kände att hästen gick på bra. Jag vann stort. Min sista tävling red jag 1996. Jag slutade på grund av åldern och för att jag bantat hela mitt liv. Jag har suttit i bastun för att svettas bort extra kilon och svultit mig själv. Det var jobbigt.

I dag brukar jag titta på galopptävlingar. Här på Östermalm hade jag nära till Gärdet, där det ibland var tävling. Allting var nära här. Jag kunde cykla till Skansen och Grönan och se på konserterna. Och till GIH-badet för att simma varje dag. Här i närheten gick jag också till The Tudor Arms, en liten pub i engelsk stil, för att kasta pil. Nu går jag till en pub i Täby och spelar biljard, nära seniorboendet jag bor på. Men nu, till skillnad från förr, dricker jag bara alkoholfritt. ☹

MARTINA HOLMBERG

Farsta socialtjänst får kritik av IVO

FÖRRA ÅRET FICK föreningen Equal in rapporter om att socialtjänsten i Farsta avslutade placeringar på boenden och att människor hamnade i akut hemlöshet.

– De kastade ut mig på gatan. Jag har inte möjlighet att få egen bostad. Jag har skulder, inget jobb eller familj att bo hos, berättade 22-åriga Lisa då i en artikel i Situation Sthlm.

Equal gjorde en anmälan till IVO, Inspektionen för Vård och Omsorg, som hittade brister i dokumentationen och i flera ärenden var utredningar ofullständiga eller saknades. IVO uppger också att socialtjänsten "har brustit i samverkan med den enskilde kring den hjälp denne behövt för att komma ifrån missbruket."

– Vi har efter IVO:s granskning gjort en översyn av vårt utredningsarbete och handläggning i enskilda ärenden, säger socialchefen Per-Ove Mattsson.

Till IVO skriver socialtjänsten bland annat att vuxenheten har genomfört en inventering av rutinerna och att man har dagliga och veckovisa ärendedragningar med chefer och på arbetsgruppsmöten.

Men enligt Equal finns det fortfarande problem med utredningar, samt avslag för försörjningsstöd.

– Vi fortsätter att jobba med många personer som har problem med socialtjänsten i Farsta, säger Per-Ove Mattsson.

MARIA HAGSTRÖM

1000

män och killar tar livet av sig årligen – nästan tre om dagen.

Suicide Zero, Mind och SPES vill med kampanjen "Stör döden" uppmärksamma att män och killar står för 70 procent av alla självmord. Genom filmer, hemsidan stordoden.se och information på stan och i sociala medier uppmanar att vara uppmärksam på om någon inte längre är sig lik eller går igenom något jobbigt, prata om tankar och känslor, fråga och lyssna på svaret – det kan rädda liv.

MARIA HAGSTRÖM

Hemlösheten – så ser den ut i Köping

I KÖPING HAR hemlösheten de senaste månaderna skapat insändare i lokaltidningen, diskussioner på sociala medier och en insamling till en husvagn åt en kvinna.

– Det finns några personer som bor i bilar här utanför på parkeringen. Så kan det se ut i en liten stad, sa Anders Bastås, verksamhetschef på Hela Människan, när Situation Sthlm besökte Köping efter sommaren.

I en av bilarna bodde Ann-Kristin Pettersson och Eddie Andersson.

– Vi bodde ett tag hemma hos min mamma, men eftersom jag har ett beroende kunde vi inte bo kvar. Vi fick tag på den här bilen som vi har sovit i några veckor. Vi skulle vilja komma in på ett boende och nyktra till, men vi har inte kommit in än, sa Ann-Kristin Pettersson.

Via socialtjänsten ska de sedan ha erbjudits plats på stödboende. Men de övergivna bilarna har stått kvar och nyligen flyttade tre personer in i dem.

ENLIGT SOCIALSTYRELSEN FINNS det 133 hemlösa personer i Köping. De flesta bor hos vänner eller i sociala kontrakt. Marit Verga på social- och arbetsmarknadsförvaltningen säger att socialtjänsten känner till sex personer som lever i akut hemlöshet.

Något hårbärg finns inte i staden. – Det är svårt att driva en verksamhet med det underlag vi har i Köping, vi har sex akut hemlösa personer. Att bygga upp en kommunal verksam-

het skulle inte vara ekonomiskt försvarbart, säger hon.

Däremot startade kommunen i början av 2017 två boenden. Nibblebo är ett drogfritt boende med behandlingsinsatser. Brogården är ett mer permanent boende för personer med missbruksproblematik, där det går att komma hem onykter. Det finns cirka tio platser på vardera.

Det finns även 50-60 sociala lägenhetskontrakt i staden.

Men Irene Fratzl, som bodde i en av bilarna, sa att hon varken kan bo på stadens boenden eller få ett socialt kontrakt.

– Soc vet inte vad de ska göra med mig eftersom jag inte är missbrukare. Jag hör inte hemma på Nibblebo eller Brogården.

Hon berättade att skulder hos Kronofogden sätter stopp för att få en lägenhet.

– Jag har snart varit hemlös i fyra år och bott hos min dotter, på hotell, hos vänner, i trapphus och i husvagn. Jag vet inte vad som händer nu.

Enligt uppgifter ska hon efter en tid ha flyttat in i en husvagn tillfälligt.

MARIT VERGA KAN inte uttala sig om Irene Fratzl's situation.

– Men jag vet att en del hamnar mellan stolarna när deras problematik är mer psykiatrisk. Socialpsykiatrin jobbar inte med akuta lösningar på samma sätt, men de har boenden för personer

med psykiatrisk problematik och de kan samarbeta med oss om sociala bostäder, säger hon och tillägger att de också tittar på hur det sett ut för personerna tidigare.

– Du straffar inte ut dig ifrån socialtjänstens insatser, men vi måste försöka lyfta den enskildas ansvar, vi kan inte urskillningslöst säga: du får det här och det här. En vuxen människa måste vara med och styra sitt liv, jag kan tycka att det är respekt att bemöta människor utifrån att de har en förmåga.

Det råder bostadsbrist i Köping – ett relativt nytt fenomen som försvårar.

– Vi är inte riktigt vana med bostadsbristen. Köping har varit en kommun med lediga bostäder, det har ändrats de senaste tio åren. Som alltid påverkar det de mest utsatta, eftersom hyresvärdarna är vinstdrivande företag som inte är beredda att chansa för mycket, säger Marit Verga, som anser att de största utmaningarna nu är att öka antalet hyresbostäder och ha bra samarbeten med hyresvärdar.

– Men jag har svårt att se att vi fullt ut kan lösa hemlöshetsproblematiken, det är så förknippat med vad människor hamnar i, eller delvis väljer, för livssituationer. Men samhället har ett ansvar att jobba med boendefrågor, för det är så basalt i allas liv.

MINA DRÖMMAR

EN NÄRLIVSBUTIK

ATT DRIVA EN liten livsmedelsbutik har länge varit Situation Sthlm-säljaren Peter Söderbergs dröm. Där ska förstås finnas basvaror, men också lite mer udda grejer, tänk: "Galne Gunnar" men i mindre format.

I en liten butik skapas närmare kontakt med kunderna, det blir inte lika anonymt som i en stor. Därför vill han ha det så.

Butiken skulle ligga söder om söder – "rätt sida av stan". Det är där han har bott stora delar av sitt liv. Kanske skulle den ligga i just Trångsund, där han växte upp på sjuttio- och åttiotalet med mamma, en storsyster och så småningom en lillebror när "morsan träffade ny snubbe". Pappan dog när Peter Söderberg var fyra år.

– Jag har funderat mycket på det, om det kan ha varit en bidragande orsak till att jag har pundat rätt hårt i mina dar. Jag tror det. Jag vill att det ska finnas en rimlig förklaring och inte bara att jag var dum som testade. Jag började lite smått i högstadiet, senare blev det amfetamin varje dag. Det funkade faktiskt att jobba samtidigt. Det fanns de som visste, men jag skötte jobbet och kom i tid.

I 20 år arbetade han i olika livsmedelsbutiker. Det trivdes han med.

– Allra bäst gillade jag att sitta i kassan – mötet med kunderna. På nittioalet jobbade jag i en butik i Hökarängen. Det finns kunder därifrån som hälsar på mig än i dag när jag möter dem på tunnelbanan. Det är roligt.

Han kom in i branschen efter att

ALLRA BÄST GILLADE JAG ATT SITTA I KASSAN – MÖTET MED KUNDERNA.

han gått ut nian. Han var skoltrött och hittade en terminskurs med inriktning på livsmedelsbutik.

– En termin pallar man, tänkte jag. Halva tiden var dessutom praktik, två och en halv dag i veckan.

Den gjorde han på 7-Eleven i Årsta och fick bra betyg.

– Sedan dess har jag jobbat i både stora och små butiker. I de mindre får man ta i där det behövs och alla hjälps åt. När man jobbar i en stor butik har man oftast ansvar för en avdelning. Jag hade hand om drycker under mina sista åtta år på ICA Bea i Svedmyra. Fyllde på dricka och rengjorde och fixade pantmaskinerna

som ofta strulade.

För det mesta var kunderna trevliga, men inte alltid. Och kunden har inte heller alltid rätt.

– Det är en myt, säger han med ett skratt.

– Till exempel om de har läst fel på en skylt eller läst på etiketten bredvid. Många vill inte erkänna att de hade fel, särskilt inte pensionärer. Yngre hade ofta lättare att erkänna sina fel. Byta prislappar på varor var ganska poppis och att sen stå på sig: "nej det har jag inte alls gjort, prislappen har suttit där hela tiden".

En gång när han kom ut från lunchrummet möttes han av en pistol riktad

rakt mot honom. Rånarna hade precis fått upp kassorna på ICA Bea.

– Då kände man: gör vad ni vill. Många var förstås chockade efteråt och sen blir man förbannad. Men man får räkna med att det kan hända när man jobbar i butik.

Så småningom bytte han bransch och jobbade på produktionen och på lagret hos Kavli, som tillverkar bland annat räkost och hamburgerdressing.

– Där slutade jag i november förra året, blev uppsagd på grund av arbetsbrist. Sedan dess har jag sökt jobb. Och just nu bor jag ingenstans. Jag flyttar runt hos familj, släkt och kompisar. Det är väl inget liv, men i det varma vädret gör det inte så mycket. Vårre är det på vintern. Så som min situation ser ut nu är högsta prio att få ett ordnat boende och ett jobb.

TEXT **MARIA HAGSTRÖM**
FOTO **MARTINA HOLMBERG**

CITAT

// Jag ville bli advokat en gång i tiden, men det var för mycket plugg så jag la det på hyllan. Jag har alltid varit intresserad av lag och rätt. Det händer att jag i dag går på olika rättegångar och bara lyssnar.

// Jag spelade fotboll som barn, också lite i vuxen ålder. Jag var med i Bajen Fans Cup för några år sen. Då stod jag i mål. Det hade aldrig tidigare gått så bra för laget, vi missade slutspelet precis.

// Jag försöker hålla mig drogfri och har funderat på att studera till behandlingsterapeut och jobba med problemungdomar. Jag kan ju den branschen, jag tror att jag skulle kunna göra nytta där.

MED EGNA ORD

KORT SAGT & POESI

Apropå valet som varit

● Den som skriker högst har inte alltid rätt, den som lyssnar på den andra har lättare att förstå vad personen menar. Det är inte bara att höra på ett par som pratar i munnen på den andra och den som har mest pengar kan inte köpa allt samt att den som äger flest grejer får svårast att damma, tvätta och sortera alla prylar på rätt ställe. Men med samarbete så kan man ju hjälpa varandra om man kan lyssna och förstå! Inte så svårt va.

DAGGE

Näsan i vädret

● Alla är vi människor. Eller är vi verkligen det?? Det finns dom där som tror att lyckan och livet bor i saker, fina prylar och dyra resor med hjälp av banklån som ska betalas resten av livet.

Med näsan i vädret tror man att man är något utöver alla andra. Vad heter det? Kallas ränta... Då blir dom arga för att dom måste betala för ett materialistiskt liv! Därför tycker man att man kan se NER på hemlösa! Men vet ni vad? Vi har inga banklån och för att vara hemlösa betalar vi ingen ränta! Vi bara är.

MAGDALENA 407

Vi taklösa

● Vi taklösa,
vi vill inte sova i parker.
Vi vill inte sova i portar.
Vi vill inte frysa.
Vi vill inte bli blöta.
Vi vill inte släpa runt på allt vi äger varje dag.
Vi vill inte sova på nattbussar.
Vi vill inte bli väckta och bort-jagade av polis eller väktare.
Vi vill inte sova på Arlanda.
Vi vill inte sova sittandes på Centralen eller på bussterminalen.
Vi vill inte vara rädda.
Vi vill inte att folk ska vara rädda för oss.
Vi vill inte bli behandlade som om vi ingenting är värda.
Vi vill ha ett hem.

MADDE 209

Skiva med Gatans Kör

● Hej till er som kanske såg programmet *Gatans Kör*. Ni undrar säkert vad som hände sedan. Att vi skulle fortsätta efter att kamerorna slutat rulla rådde det aldrig något tvivel om. Så det har vi gjort varje tisdag i nästan två års tid. Vi har även varit runt om i landet och sjungit.

Så det har varit två händelserika år. Sedan har vi fått några nya körledare för Rickard Söderberg är för upptagen med sitt och hans schema är mer än fullspäckat. Det kan man ju förstå. Så i dag kör vi för fullt under ny ledning och nytt namn.

Nu heter vi Gatans Roster i stället för Gatans Kör.

Som ett bevis på detta kommer vi att ge ut en skiva nu till jul. Det har märkts av på kören att något stort är på gång för jäklar vilken fokusering det är på repetitionerna, inget får lämnas åt slumpen. En annan sak som hänt under dom här två åren är att vi fått kördisciplin, för utan det ingen

kör helt enkelt. Kan verka enkelt men är ack så svårt. Vi lovar som sagt skivinspelning 18 september. Med allt vad det innebär av ljudtekniker, band, körledare och så vi förstås.

Vi är förstås jättenervösa men vi är ju vana med kameror så det blir

en baggis har vi sagt. Det är väl bara att sjunga som vi alltid gjort så kommer det att gå hur bra som helst. Så nu vet ni vad som hänt med kören och vad som kommer hända med den i fortsättningen.

BOSSE

MAGNUS SANDERSSON

Tillbaka igen

● Fick inte komma till Pelarbackens tandläkare för att få kostnadsförslag. Jag har fått hemtjänst med tvättning och städning varannan vecka. Jag blev utan andningsapparaten i två veckor drygt då de inte hade tid att skriva ut mjukdelar som hade gått sönder. Fick i stället åka till hjälpmedelscentralen i Solna för att köpa ny. Behövde inte tvätta denna vecka, konstigt nog.

Nu har jag äntligen fått rampen gjord så jag kommer ut med min scooter, tjuvåkt lite innan arbetsterapeuten kom och godkände min

uppkörning, lagom så jag hann pimpa scootern till Pridetåget. Åkte och handlade hatt och flagga på Buttericks och fick extra applåd när jag rullade in på slutsträckan, hälsade på Rickard Söderberg i publiken.

Jag har börjat sälja Situation Sthlm igen efter att ha varit sjuk ett helt år och börjat med kören också, har varit saknad på bägge ställena. Försöker stå och sälja tidningen varje fredag efter lunch plus lördagar mellan 13.00 -15.00. Mest på Drottninggatan utanför Cubus som vanligt, ibland vid Södra station på Rosenlundsga-

tan. I helgen fick jag sju bokpaketet stulna från min scooter, dåligt.

Var på VIP-plats med kören och Ny Gemenskap och sjöng för Rickard Sjöberg med fru inför Midnattsloppet. Det var jobbigt att ta sig dit och hem med alla avspärningar, fick sällskap hem med min hårfrisör från kören, det var trevligt. Jag hade själv färgat mitt hår lätt blågrått/lila denna gång, det gick så där men det duger.

METAL-STEFFI

(tidigare Steffi monaco, jag har bytt namn på grund av mina tuffa tatueringar.)

På håret

● Tänk att det ska vara så jäkligt för mig. Jag har bara haft axel-långt hår senaste 20 åren, jag har varit så förbannad att det inte växt någonting på alla år, men jag har ju färgat det väldigt mycket och det bränner ju topparna plus att jag har använt plattång.

Men om en timme ska jag gå och tunna ut håret plus klippa topparna. Jag tror inte att jag är ensam om det här, min man sa igår att "du får låta bli att färga och platta håret". Jag tänkte hur ska det gå? Men vill jag ha långt hår utan att färga det så hoppas jag att jag får det. Det är nog en del som har samma bekymmer som mig så nu måste det bli en förändring. Först tyckte min man att jag skulle klippa mig i pojkfrisyr men det var inte vad jag hade

CCO CREATIVE COMMONS

tänkt. Nu är det bara en timme kvar tills jag har tid hos frisören så jag hoppas det blir ett resultat jag inte sett förut.

Jag har ju självlockigt hår också och det är det värsta jag vet. Det är därför plattången kommit in i bilden. Men om dryga timmen hoppas jag att jag är nöjd med mitt hår.

Det är ju en viktig del av ens personlighet.

LENA FREIJ

Marian, del 2

● Nu när jag går ner för denna krokiga steniga väg. Kommer jag alltid att komma ihåg när jag hade din axel att gråta emot. Jag är säker, så säker på att jag aldrig kommer att glömma att jag fick vara så nära någon som du. Nu jag tänker tillbaka i tiden. Du visade mig vad som var rätt och fel.

Jag vill bara säga hur mycket det betydde för mig. Även fast jag gått ut genom din dörr. Kommer jag alltid att komma ihåg hur du var. Så älskling förstå, jag tackar dig min kära Marian.

MARKKU

Hålla låda

● Hon lade en banan i ett litet lönnfack som hon hade med en låda lång och smal på baksidan av kraniet. Det henne mycket gladde allt som oftast hon då avnjöt en som helst var utan skal mången ansåg henne dum, hon har även kallats flummig och en hel del, mycket annat som kufisk eller skum. Men var långt, långt ifrån dum eller gammal, seg och gummig o njöt helt bananas, lik förbannat.

JAN WALLIN

Höst på Vasamuseet:

Helaftonskvällar med mat, musik, konst och historia från tre sekel. Afternoon tea med tema kvinnligt hovliv. Specialvisningar, föredrag, magasinvisningar och familjeprogram.

Boka på vasamuseet.se

Varför tvekar du?

SPELAR ROLL

EN UTSTÄLLNING OM DE SOM SER PÅ OCH DE SOM GRIPER IN

SPELAR ROLL - EN UTSTÄLLNING OM DE SOM SER PÅ OCH DE SOM GRIPER IN.

Den som går därifrån. Den som inte säger ifrån. Den som genom att inte agera ger legitimitet åt övergrepp. Spelar roll är en av Forum för levande historias mest uppskattade utställningar, nu i en uppdaterad version! Guidade visningar ges lördagar kl. 14 (sv) och kl. 15 (eng)

FORUM
1
KVÄLL
FORUM FÖR LEVANDHISTORIA

Modiga hjältar eller medmänniskor med civilkurage?
Under fyra onsdagar i höst bjuder vi in till samtal om mod.
26/9 Mod som förändrar världen
10/10 Zaida Cataláns mod
24/10 Mod som galenskap
7/11 Samtal med årets Per Anger-pristagare
Läs mer på www.levandehistoria.se/forumkvall.
Välkommen!

FORUM
FÖR
LEVANDHISTORIA

Stora Nygatan 10–12, ☺ Gamla stan
Öppet mån–fre 12–17, lör 12–16
www.levandehistoria.se

MED EGNA ORD

En bubbla men ändå, gå in

● Eget hem, det var tolv år sedan, stor bubbla, en stor dröm för mig. Har ett eget hem, nycklar, adress ett namn på postluckan, trygghet och allt som det innebär. En dans på rosor, det blev inga rosor ännu mindre dans.

Det blev skadade ryggkotor, smärta, stelhet och ovisshet. Allt började ljusna när jag fick veta om Situation

Sthlm, en tidning som kunde hjälpa mig tillbaka till min bubbla, den stora bubblan sprack. Hem, med bevarad hälsa i ljuvliga pensionsdagar. Men ändå det lilla som var kvar. Som allt annat också, att sälja Situation Sthlm kan vara chansen att lyckas eller misslyckas i livet.

Många av mina kollegor har under

årets gång gått bort, dött på grund av ålder, sjukdom, missbruk et cetera. Men många finns kvar, fått eget hem, slutat missbruka och fått ordning på livet. Det värmer varje gång när jag träffar dom på Stockholms gator.

Många är skadade som jag på resan men ändå fått gå in.

LIVINGSTONES

Äta dig mätt

● Syd A. Fri kannibal:
Det var Nelson Mandela
för jag orkade inte hela

JAN WALLIN

Efter valet

● Nu har valet varit. Hoppas ni röstade på den rätta politiken. Det är mycket viktigt. Det händer mycket grejer bakom våra ryggar. Vi kommer aldrig att få vet vad de gör med våra skattepengar. Sen gör de för mycket reklam på gatorna i Sverige. Man undrar vad man gör med all reklam, vissa är av plast och vissa är av papper, bränner man upp det eller gör man precis som andra som bränner upp sopor och matrester. Allt går ut i luften. Vem ska ta ansvaret? Politikerna lovar mycket inför varje val men vem tar ansvar för miljön?

Man har fullt med tjocka reklam-skyttar i tunnelbanan och mycket snabbmat säljs vilket ger mycket pappers- och plastsopor. Konditorier också. Vi behöver fler soptunnor på gatorna. Nu är de så långt borta från varandra. Om all reklam bränns går föroreningarna upp i atmosfären. Även små fimpkorgar behövs på alla gator.

Alla hushåll ska ha miljöstugor, även villor. Papper ska ha egen låda och plast egen låda och glas och textilier egna lådor. När ni stoppar i fel låda ska det börja pipa. Kameror bör också sättas upp. Inget får slängas utanför. Detta kan politikerna bestämma om. De bestämmer redan så mycket över oss. Nu är det vår tur. Vakna politiker! Ni har hög lön och pension. Ni går i pension vid sextio, det har vanligt folk inte råd med. Lokalpolitikerna reser också utomlands på "arbetsresor" med fina hotell. Då finns det pengar. I nästa nummer skriver jag mer om politiken.

Jag önskar alla en fin höst

Hälsningar

TOINI, KLARBERGSGATAN

Till en älskad vän

© COO CREATIVE COMMONS

● Älskade Irene.

Det är ofattbart att du inte finns här längre. Visst tyckte jag att jag var förberedd på att ditt liv inte skulle bli så långt men likväl ville jag inte släppa taget.

Jag saknar dig så oändligt mycket så det värker i hjärtat.

Vi hade långa samtal om allt möj-

ligt, bland annat om döden och hur definitiv den är och att hur mycket vi än pratar, umgås, kramas så finns det alltid något som man skulle sagt eller gjort som aldrig blev av.

Flera gånger har jag tänkt att ringa dig för vissa saker kunde jag bara prata med dig om, ingen annan, för att sedan komma på att det inte finns

något telefonnummer till himlen.

Du var en mycket speciell person för mig.

Ditt glada humör, ditt skratt men framför allt din omtanke om andra trots att du var väldigt sjuk, för sådan var du.

När jag hälsade på dig på sjukhuset skulle vi ta med oss lite kaffe och sätta oss på en bänk utanför så bekymrade du dig över om jag verkligen skulle orka bära våra kaffemuggar. Jag svarade skämtsamt att jag orkade bära både kaffet och dig om det skulle behövas. Då log du ditt allra charmigaste leende som bara du kunde. Du visade alla sådan omtanke och var genuint intresserad av människor och lyssnade uppmärksam. Dessutom kom du ihåg och frågade aldrig samma sak igen.

Din sista vecka här på jorden orkade du inte med besök och jag lämnade dig ifred, du hade ju dina underbara barn hos dig.

Sedan kom telefonsamtalet jag hade fasat för.

Den natten sov jag ingenting, vår alltför korta men intensiva tid rullade som en film i mitt huvud. Alla våra fina minnen spelades upp om och om igen. När dagen sedan kom åkte jag till dig och tog farväl. Du var så fin och det syntes att du fått frid.

Du fick en fin och mycket personlig begravning, du skulle själv ha tyckt att det var fint. Kanske satt du någonstans och såg alltihopa för det är min övertygelse att vi kommer att ses igen någon annanstans. Tills dess finns du i mina tankar och i mitt hjärta. Sov i ro min bästa vän.

Tusen kramar.

ANN

Jag är med för
att jag vet hur
det är att **inte**
vara med. Väl
investerade
pengar – varje
månad.

- VICTOR, WEBBREDAKTÖR -

Akademikernas
a-kassa

Gå med på akademikernasakassa.se/blimedlem

Akademikernas a-kassa är Sveriges största a-kassa med 700 000 medlemmar. Frågor? Vi finns här för dig!

08-412 33 00

info@akademikernasakassa.se

akademikernasakassa.se

@akademikernas

FÖRETAGSPRENUMERATION

Med en företagsprenumeration hjälper du och ditt företag till att göra Stockholm till en bättre stad för oss alla att bo i. Vill ni också företagsprenumerera på Situation Sthlm och synas med er logotyp på denna sida? Kontakta oss:

Herman Sundgren (herman@situationsthlm.se), tel: 08-545 953 94

Abaton
PRODUKTION AB

**ANDERS
BODIN
FASTIGHETER**

BESQAB

Acne 艾可尼

APOTEK

BOLIDEN

Active Catering
SEDAN 1988

AL
ATRIUM LJUNGBERG

Bonnier
Fastigheter

ADITRO

fonden
ARBETSGIVARFONDEN TILL VÅRAT 100-ÅRSPÅR 1991

BOBY
BOKBYGGMÅSTÄLLNINGEN

 advokatfirman sallnäs

 BRANDKONTORET
Brandförsvarets myndighet

ADVOKATFIRMAN ÅBERG & CO

 bravida
VI ÖREN FASTIGHETER LIV

ADVOKATFIRMAN
Thomas Bodström

ashurst

brunnberg&forshed
ARKITEKTKONTOR AB

afa
FÖRSÄKRING

ASSA ABLOY

Brücke
diakoni

AHRBOM & PARTNER
ARB & ARKITEKTKONTOR AB

Attendo

BTH BYGG

 Akademikerförbundet SSR

Autoexperten

BYGGMÄSTAREFÖRENINGEN
BF

 Akademikernas a-kassa

AXFAST
UTVALDA LÄGEN

 BYGGNADS

ALLBA

bee

 Capio Geriatrik

ALM

bergkrantzarkitekter

 Capio Maria

 Capio Ätstörningscenter

H2M

CEDERQUIST

f Fastighets

 HAMMARBY IF

 centric

frank ADVOKATBYRÅ

 CERTA REVISION

 HAMMER & HANBORG

 CHINA TEATERN

HANSA PROJEKT

Colly
ETT FÖRETAG I INDUSTRIN

FCG

HEBA
FASTIGHETS AB

 COSMO CONSULT

 FF Profilreklam AB
www.ffprofilreklam.se

Hertz

COWI

STIFTELSEN OSCAR HIRSCHIS MINNE

Danske Bank

Flinks JÄRN

ADVOKATFIRMAN
Thomas Bodström

ashurst

brunnberg&forshed
ARKITEKTKONTOR AB

afa
FÖRSÄKRING

ASSA ABLOY

Brücke
diakoni

AHRBOM & PARTNER
ARB & ARKITEKTKONTOR AB

Attendo

BTH BYGG

 Akademikerförbundet SSR

Autoexperten

BYGGMÄSTAREFÖRENINGEN
BF

 Akademikernas a-kassa

AXFAST
UTVALDA LÄGEN

 BYGGNADS

ALLBA

bee

 Capio Geriatrik

ALM

bergkrantzarkitekter

 Capio Maria

 Capio Ätstörningscenter

H2M

CEDERQUIST

f Fastighets

 HAMMARBY IF

 centric

frank ADVOKATBYRÅ

 CERTA REVISION

 HAMMER & HANBORG

 CHINA TEATERN

HANSA PROJEKT

Colly
ETT FÖRETAG I INDUSTRIN

FCG

HEBA
FASTIGHETS AB

 COSMO CONSULT

 FF Profilreklam AB
www.ffprofilreklam.se

Hertz

COWI

STIFTELSEN OSCAR HIRSCHIS MINNE

Danske Bank

Flinks JÄRN

ADVOKATFIRMAN
Thomas Bodström

ashurst

brunnberg&forshed
ARKITEKTKONTOR AB

afa
FÖRSÄKRING

ASSA ABLOY

Brücke
diakoni

AHRBOM & PARTNER
ARB & ARKITEKTKONTOR AB

Attendo

BTH BYGG

 Akademikerförbundet SSR

Autoexperten

BYGGMÄSTAREFÖRENINGEN
BF

 Akademikernas a-kassa

AXFAST
UTVALDA LÄGEN

 BYGGNADS

ALLBA

bee

 Capio Geriatrik

ALM

bergkrantzarkitekter

 Capio Maria

 Capio Ätstörningscenter

H2M

CEDERQUIST

f Fastighets

 HAMMARBY IF

 centric

frank ADVOKATBYRÅ

 CERTA REVISION

 HAMMER & HANBORG

 CHINA TEATERN

HANSA PROJEKT

Colly
ETT FÖRETAG I INDUSTRIN

FCG

HEBA
FASTIGHETS AB

 COSMO CONSULT

 FF Profilreklam AB
www.ffprofilreklam.se

Hertz

COWI

STIFTELSEN OSCAR HIRSCHIS MINNE

Danske Bank

Flinks JÄRN

ADVOKATFIRMAN
Thomas Bodström

ashurst

brunnberg&forshed
ARKITEKTKONTOR AB

afa
FÖRSÄKRING

ASSA ABLOY

Brücke
diakoni

AHRBOM & PARTNER
ARB & ARKITEKTKONTOR AB

Attendo

BTH BYGG

 Akademikerförbundet SSR

Autoexperten

BYGGMÄSTAREFÖRENINGEN
BF

 Akademikernas a-kassa

AXFAST
UTVALDA LÄGEN

 BYGGNADS

ALLBA

bee

 Capio Geriatrik

ALM

bergkrantzarkitekter

 Capio Maria

 Capio Ätstörningscenter

H2M

CEDERQUIST

f Fastighets

 HAMMARBY IF

 centric

frank ADVOKATBYRÅ

 CERTA REVISION

 HAMMER & HANBORG

 CHINA TEATERN

HANSA PROJEKT

Colly
ETT FÖRETAG I INDUSTRIN

FCG

HEBA
FASTIGHETS AB

 COSMO CONSULT

 FF Profilreklam AB
www.ffprofilreklam.se

Hertz

COWI

STIFTELSEN OSCAR HIRSCHIS MINNE

Danske Bank

Flinks JÄRN

ADVOKATFIRMAN
Thomas Bodström

ashurst

brunnberg&forshed
ARKITEKTKONTOR AB

afa
FÖRSÄKRING

ASSA ABLOY

Brücke
diakoni

AHRBOM & PARTNER
ARB & ARKITEKTKONTOR AB

Attendo

BTH BYGG

 Akademikerförbundet SSR

Autoexperten

BYGGMÄSTAREFÖRENINGEN
BF

 Akademikernas a-kassa

AXFAST
UTVALDA LÄGEN

 BYGGNADS

ALLBA

bee

 Capio Geriatrik

ALM

bergkrantzarkitekter

 Capio Maria

 Capio Ätstörningscenter

H2M

CEDERQUIST

f Fastighets

 HAMMARBY IF

 centric

frank ADVOKATBYRÅ

 CERTA REVISION

 HAMMER & HANBORG

 CHINA TEATERN

HANSA PROJEKT

Colly
ETT FÖRETAG I INDUSTRIN

FCG

HEBA
FASTIGHETS AB

 COSMO CONSULT

 FF Profilreklam AB
www.ffprofilreklam.se

Hertz

COWI

STIFTELSEN OSCAR HIRSCHIS MINNE

Danske Bank

Flinks JÄRN

ADVOKATFIRMAN
Thomas Bodström

ashurst

brunnberg&forshed
ARKITEKTKONTOR AB

afa
FÖRSÄKRING

ASSA ABLOY

Brücke
diakoni

AHRBOM & PARTNER
ARB & ARKITEKTKONTOR AB

inResonance
Always in Time

LIPAC

NORDIA
SWEDEN • NORWAY • DENMARK • FINLAND • LAW

Propeller

seko
SERVICE- OCH
KOMMUNIKATIONSPACKET

SECURITAS

investor

LJUNG & SJÖBERG
PROACTIVE DRUG MANAGEMENT

norrenergi

Propeller Trim
SERVICE & FÖRSÄLNING

skye

Stockholm konst

iiiriiiis
utvecklingscenter

NYFORS

Q-GRUPPEN

SIGNALISTEN

Stockholmshem

m3|BYGG

nytuda

Q PARK

SHIS Bostäder

STOCKHOLM
RELINING

LR Revision & Redovisning
Söllentuna AB

OLOF PALMES
MINNESFOND
Högsta styrelsen: 018-7200
www.palmefond.se

rain
bow

skandia:
fastigheter

STROMMA

JANKE
WIKHOLM

M Ekholms
konsulttjänst AB

ORIGO
ARKITEKTER

RAMBOLL

SKLKommentus

MANGOLD
FONDKOMMISSION AB

OSCAR'S
TEATERN

RAMIRENT

SVALNER
Komplett skatterådgivning

JÖRGENSENS RÖR AB

PALMÉR
REDOVISNING AB

RETURPACK
pantamera.nu

MÖTEN & UPPLIVELSER
Skåvsjöholm

Svenska kyrkan
SOFIA FÖRSAMLING

Kamasa-TOOLS

Mekonomen

Parkman
Det personliga parkeringsbrevet

Riksbyggen
Rum för hela livet

SKB Stockholms Kooperativa
BOSTADSFÖRENING

Svenska kyrkan
STOCKHOLMS STIFT

Knut Jönsson
Byggadministration AB

MEMFIS

perido

RIVAL

SMÅÅ
SMÅFÖRETAGARNAS Å-KASSA

Svenska kyrkan
VÄSTERMALMS FÖRSAMLING

Kommunal

Mgruppen
SVENSKA MANAGEMENTGRUPPEN

playground

Svensk
biblioteksförning

KSF
KONSUMENT
FÖRENINGEN
STOCKHOLM

MIKAS
Etabl. 1986
STOCKHOLM

precio
fishbone

rubino
REKRYTERING

SPARTOI AB

SB
Svenska Rostäder

KUNGSLEDEN

nya moderaterna

Sandart&Partners

Spoon
it's a content agency

SVENSKT NÄRINGSLIV
CONFEDERATION OF SWEDISH ENTERPRISE

LENNART ERICSSON
FASTIGHETER AB

MOTIVATION SERVICE

PRESS
DATA

SAHRA

sg
Sportsground

Swedfund

Liberalerna

NALEN

prima
gruppen

SAMTRANS

SYSTEM
BOLAGET

LIME TRAVEL

NF måleri ab

Development

SBAB!

Stavdal

TL BYGG

HISTORISKA MUSEET VISAR

100% kamp

Sveriges historia

Fri entré!

Läs mer på historiska.se
Narvavägen 13-17 Stockholm

VI&DOM

EN UTSTÄLLNING
OM HATBROTT

Polismuseet

"Jag trodde aldrig att det skulle hända mig"

Kvinnofridslinjen är öppen dygnet runt varje dag. Ditt samtal kostar ingenting och syns inte på telefonräkningen.

Du som möter våldsutsatta kvinnor i ditt arbete är också välkommen att ringa.

Kvinnofridslinjen drivs av
Nationellt centrum för
kvinnofrid på uppdrag
av regeringen.

 020-50 50 50
Kvinnofridslinjen
www.kvinnofridslinjen.se

STOCKHOLMSKRYSSSET

Lös, skicka in och vinn

Som en liten paus i läsningen tycker vi att du nu, när du blåddrat ända hit, ska hämta en penna, lösa korsordet och skicka in det till oss.

Via vår intrikata slumpgenerator kommer sedan tre vinnare att dras bland de inskickade rätta lösningarna.

Den stolta vinnaren belönas med samlings-skivan *Ljusglimtar ur RadioSkugga* från det prisbelönta radioprogrammet RadioSkugga från 2012.

Andra och tredje pris är ett nyckelband med Situation Sthlms logga på.

Förra månadens vinnare:

Skivan *Ljusglimtar ur RadioSkugga*:
Sargit Adolfsson, Knivsta

Nyckelband:

Torbjörn Tillas, Lindesberg
Maj Löfqvist, Järfälla

Se förra månadens lösning på sidan 44.

Stockholmskryssset är ett samarbete mellan Situation Sthlm och tidningen Kryssset, en månadstidning för alla kryssintresserade.

KRYSSSET

KAN GÅ PÅ DÄCK	NÅGOT DYLIKT STADSDEL I SÖDERORT	↓	↓	SLÄKT MED VAPEN FORTFA-RANDE	↓	FATTAR MURDEL	↓	ERÖV-RÅDE	↓	↓	↓	FLYTTA RUNT BOJA	↓	↓	BÖR MAN EJ KALLA FRUGAN GENAST
SKJUTS IN I MENING-EN			↓												
→								FÅR MAN FÖR SIG PÅ KALAS				GEMÅL DRAMER-NAS DARIO			
I DOCKA				REALI-SERÄR MONOPOL-RUTA											BATTE-RITYP
TALAS I PAKI-STAN	GÖR HALVBRA IBLAND SKALTON		↓					NIMBUS							
→				LUAS IBLAND HAR SNÖN IBLAND				KANSKE ETT ZORNVERK	GARN			I GEN			
VALDICK					ANLIGT MÖTE		↓					↓	MÄRK-LIG		SKIVAS PÅ MACK-AN
EN ENDA RÖRA	RÄN EN HETER WANKEL							KULINA-RISKT PÅBUD				MJÄLL HAR FOLK FÖR ÖGAT			
HAR BRÄNT BARN					SPANIEN GOJAN			GÅVA PARTI FÖR EN RÖST							
ORM-GIFT				BOOK GICK UPP I TEMPO				DU OM DU SÅ VILL PUTS					DANSA-DE I RINGEN	ORD-NINGS-ORD	
FICK MONICA Z:S LILLA GUMMA						GERSH-WIN						HOVHU-MORIST GEORGIA KORT			
→				ÄR ORR-SPEL											
O'NEAL SÄGS I LOVE STORY						KAN MAN I FARTENS TJUSNING									TOPP-STÄLLE PÅ KRETA

Konstruktör: Marie Peterson-Egnell Foto: BIGSTOCK ©Keesing Sverige AB

Namn: .....

Adress: .....

Postadress: .....

Skicka in ifyllt kryss senast 23 oktober till: Situation Sthlm Timmermansgatan 38 118 55 Stockholm

SVEPET

PAR BACKSTÄNDIG MORETTVA

Liv Mjones i en krimserie med fokus på Stockholm

TV-SERIE SPELAR FREDRIKA BERGMAN FRÅN KRISTINA OHLSSONS DECKARE

BRUTALA VÅLDSDÅD SKAKAR Stockholm. Kriminologen Fredrika Bergman ska tillsammans med sina kollegor lösa fem fall av övergrepp och hämnd i C Mores och TV4:s kriminalserie *Sthlm Requiem*.

– Det är på ett sätt en klassisk krimserie, men med mer hjärta. Vi kallar det för emokriminoir. Det är lite känsligare poliser, vi är inte så där luttrade och desillusionerade. Fallen tar på oss, säger Liv Mjones som spelar huvudrollen.

Fredrika Bergman har precis börjat arbeta som civil utredare inom polisen. Hon är tänkaren i gänget, som består av kommissarie Alex Recht (Jonas

Karlsson) och Peder Rydh (Alexej Manvelov). Hon är rekryterad för sin kunskap om våld mot kvinnor och barn.

– Men det är olika brott varje gång. Ett av seriens avsnitt handlar till exempel om gömda flyktingar. Mina föräldrar har jobbat med asylsökande, så jag hörde mig för hos dem kring byråkratin och om hur människor kan uppleva det. Jag pratade också med personer som är papperslösa. Det engagerar ju en jättemycket och man vill kunna göra nåt.

Hon säger att Fredrika Bergman är en lite annan roll mot dem hon brukar

spela. Hon håller mycket inom sig.
– Karin Fahlén och Lisa Ohlin, som regisserar serien, har varit ute efter ett ganska destillerat skådespel. Lågmålt och inte massa tilläggsord – de vill ha det "cleant". Det har varit spännande att få prova på.

Hur har du förberett dig för rollen?

– Jag har träffat en poliskommissarie och pratat med människor som har liknande bakgrund som Fredrika. Jag har också övat mycket med en violinist, eftersom Fredrika spelar i varje avsnitt. Det har varit jätteroligt, men skitsvårt. Jag har också läst böckerna förstås.

Serien bygger på Kristina Ohlssons deckare.

– Tidigare kände jag mest till Kristina Ohlsson genom hennes barnböcker. De är ovanligt bra

DET ÄR LITE KÄNSLIGARE POLISER, VI ÄR INTE SÅ DÄR LUTTRADE OCH DESILLUSIONERADE. FALLEN TAR PÅ OSS.

skrivna barnböcker och mina barn har uppskattat dem jättemycket.
Hur mycket av serien har spelats in i Stockholm?

– Allt som ska vara Stockholm är Stockholm. Det finns "locations" överallt. Kontoret ligger i Pampas Marina och Fredrika bor i ett av de där coola böjda sjuttioalshusen vid Årstaviken, bananhusen. Vi har också till exempel varit på en byggarbetsplats i Hammarby sjöstad och hade en uppgörelse med en man på promenadstråket vid Årstaviken. Det var mitt i natten och fotografen Mattias Rudh gjorde en otroligt fin bild med rökmaskin och fullmåne. Han har i serien filmat ett ganska regnigt och grått Stockholm, men väldigt vackert. Ett disigt Stockholm.

FOTNOT *Sthlm Requiem* består av tio avsnitt och har premiär 3 oktober på C More och 17 oktober på TV4.

MARIA HAGSTRÖM

REDAKTIONENS TIPS

ULF STOLT

Mannen som lekte med elden

FILM Författaren Stieg Larsson la all sin tid, parallellt med arbetet på nyhetsbyrån TT, på att kartlägga den högerextrema och nazistiska miljön i Sverige som började växa under nittioalet. I dag vet vi att Stieg Larsson tolkade tecknen rätt.

Med arkivbilder, intervjuer med gamla Expo-medarbetare, dramatiseringar och dokumentärt material visas en annan, viktigare sida, av Stieg Larssons skrivande.

FOTNOT: Biopremiär 28 september.

Svart och lysande av Les Big Byrd

MUSIK Det är några månader kvar av året, men Les Big Byrds *Iran Iraq IKEA* kommer säkert att finnas med högt upp på de flesta listor över årets bästa plattor.

Tio låtar – några av låtarna har sipprat ut som singlar under året, några av låtarna som sipprat ut är inte med på plattan – som både i tid och produktion får ta plats. "Mannen utanför" och "I Tried So Hard" över sju minuter långa, "Geräusche" och "A Little More Numb" över sex minuter. Hårt, elektroniskt, monotont, melodiskt och modernt, med en skev svärta i både texter och ljudbild som är så tydligt Jocke Åhlund.

ULF STOLT

Lösning kryss #253

Se förra numrets vinnare på s. 43.

Bilen i Thailand går årligen i Stockholm i september.

STUP	STOCK	EN	ED
KALL	PRAT	ATA	ADA
LIMPA	SAMR	ÅDA	
PÅNGA	EON	LO	
PUH	ENDER	ERA	KLV
VANJA	TVA	KNA	DE
GUSTA	VIL	TOMA	AD
HELT	SERV	IL	GT
KORRÖ	TAV	AVL	AT
ANTIK	AYRA	RA	VIS
DIDA	DALI	RINK	
EILD	KEX	GINU	GGA

"Min första adbust gjorde jag för fem år sen."

Jessica Hallböck

BOK Du har säkert sett dem i tunnelbanan, de vända reklamskyltarna vars baksidor har fått nya budskap. "Du behöver inte vara stark jämt" eller "Allt du kan göra kan jag göra blöddandes". Bakom dem står journalisten och konstnären Jessica Hallböck. Varje vecka tar hon ner två till fem reklamskyltar, skapar konstverk på dess baksidor och sätter upp dem igen – så kallade adbusts.

Nu publiceras de, tillsammans med hennes serie och texter, i debutboken *Girls just wanna have fun (damental human rights)*, som är indelad i olika kapitel: Sagor, Historia, Framtid, Arbetsliv, Kroppar och Våld.

– Det är en feministisk bok, superpedagogisk. För inbitna blir den pepande och för den som inte är inbiten

PER ENGLUND

blir det enkelt att förstå feminismen.

– Jag vänder mycket på könsrollerna, till exempel i de klassiska sagorna. Det blir supertydligt.

Hur började du med adbust i tunnelbanan?

– Jag har hållit på med gatukonst länge, men min första adbust gjorde jag för fem år sen när vi var ute ett gäng tjejer för att måla. Jag hade tagit ner en reklamskylt och målade på baksidan och kom på att jag ju

kan sätta upp den igen.

Men det var för två år sedan, när hon flyttade längre ut på gröna linjen och började åka tunnelbana mer, som hennes budskap började dyka upp frekvent i kollektivtrafiken.

– Tunnelbanan är bra för att nå ut med budskap och nå dem som annars inte skulle läsa dem, en annan publik. Jag hoppas att de får folk att börja tänka efter.

MARIA HAGSTRÖM

Martin "Mander" Anders verk i urval

TECKNAT Från en delad lägenhet vid Mariatorget och the Maria Plaza Family på nittiotalet till ateljen i Gnesta – illustratören Martin Ander samlar nu ett urval av sina affischer, illustrationer och design i en drygt hundrasidig bok.

Sedan nittiotalet har man kunnat se hans tecknade bilder. Han har

genom åren bland annat tagit fram skateboard-designs, gjort t-shirt-prints, skivomslag, klubbflyers, logotyper, art-prints och klubb- och turnéaffischer. Senast för Håkan Hellströms Rullande Åska-turné 2017.

Så vad utmärker en bild som Martin Ander gjort?

– Den ska vara välgjord och det ska synas att den är ritad för hand. Att den är tecknad av nån med en viss nivå på hantverket, att jag gjort nåt som en sämre tecknare inte kan.

ULF STOLT

Snövit, Prince och Cher

TEATER I regissör Staffan Valdemar Holms tolkning av *Snövit* blir den gamla folksagan – den tros härstamma från medeltidens Italien och nedtecknades på 1800-talet av de språkforskande bröderna Jacob och Wilhelm Grimm – en skravad komedi.

Maja Rung spelar Snövit och sjunger "Purple Rain" och "I got you, babe", i duett med Sten Ljunggren som spelar Blyger, i vad som beskrivs som "ett musikaliskt lustmord".

– Denna Snövit är minst sagt en intensiv ung kvinna, säger Maja Rung.

FOTNOT: Premiär på Kulturhuset/ Stadsteatern 28 september.

ULF STOLT

Värt att kolla upp:

Tunbjörklandet

Lars Tunbjörk
UTSTÄLLNING Fotografiska visar Lars Tunbjörks bilder och en bok, *Lars Tunbjörk retrospektiv*, släpps samtidigt med över 250 bilder. Fotografi i världsklass.

Internet är trasigt

Martin Gelin och Karin Pettersson
BOK Från drömmen om att frälsa världen, till hotet från en anti-demokratisk revolution som hotar civilisationen.

Miriam Aida
KONSERT Med sitt prisbelönta 4-mannaband tolkar hon David Bowie på Fasching 4 oktober.

ZELDA AV LINA NEIDESTAM

DÅTID STHLM

OKTOBER 1984

PETER WALLENBERG BLIR hedersdoktor i ekonomi vid Stockholms universitet vid en ceremoni i stadshuset. Kungen och drottningen närvarar, kanonsalut från Riddarholmen.

Fotograf Anders Petersens bok *Fängelse*, med text av Leif G.W. Persson, utkommer. Bilderna är tagna på anstalten Österåker.

Tuppen i toppen av Klara kyrka är tillbaka efter att ha renoverats i en ateljé i Nyköping.

En kvarts miljon människor tar chansen att promenera på Johannessovsbron och gå Södertunneln innan de öppnas för trafik. Arrangörerna hade tryckt upp 20 000 vykort och räknade med maximalt 50 000 besökare. Det var stundtals trängsel och bråkigt.

Pelikanen Djingis Khan rymmer från Skansen och avlider när den senare ska infångas. Fågeln råkar äta en bedövningsmedelspreparerad strömning för mycket och vaknar aldrig upp igen.

Carl Johan Gustaf W. Fischerström från Huddinge får tillbaka 2 037 kronor på skatten.

Regeringen presenterar sitt åtgärdsförslag för att stoppa narkotikamissbruket. Man satsar 27 miljoner kronor kommande år. Bland annat ska polisen få 100 nya tjänster, tullen 31, samt att 10 nya narkotikaåklagare ska inrättas. Statens och kommunernas beräknade kostnader för att bekämpa narkotikabruket i samhället uppgår enligt Riksrevisionsverket till 700 miljoner årligen.

TVÅ SMÅ BARN blir vittnen till hur en man försöker köra över deras mamma med en släpvagn vid OK-macken vid Sofielundsplan. När vittnen springer fram för att skydda kvinnan drar mannen pistol, kastar sig in i en blå Golf och försvinner.

Madeleine Löfmarck, professor i straffrätt, skriver på DN Debatt "därför ska knarkandet kriminaliseras".

Cancersjuka patienter vid Karolinska deltar i en unik kostundersökning. Man ska ta reda på om ändrade mat-

Pelikanen Djingis Khan rymmer från Skansen och avlider när den senare ska infångas. Fågeln råkar äta en bedövningsmedelspreparerad strömning för mycket och vaknar aldrig upp igen (Pelikanen på bild har inget med Djingis Kahn att göra).

vanor ökar patienternas utsikter att bli friska. Utländska studier visar nämligen att halverat köttätande kan förebygga cancer hos riskgrupper för bland annat bröst- och grovtarmscancer.

Ett kilo köttfärs, renskuret magert

1981–1983 – hade 0,93 promille alkohol i blodet.

Hans Eckerbergs advokatfirma i Handen startar advokatjour på helger.

Hyresgäster på Eriksbergsgatan 8 A stör sig på Stiftelsen Whitlockska

EN UPPSTOPPAD ISBJÖRN, DANSK, SÄLJS FÖR 1 200 KRONOR AV G. BERG.

svenskt nötkött, kostar 43,90 på Ica. En falukorv kostar 29,80.

Enligt Statistiska Centralbyrån har priserna på tolv månader stigit med 7,7 procent. Året innan var inflationen 9,5 procent. Regeringens inflationsmål var 4 procent.

Radannons i Dagens Nyheter söndag 14 oktober: en uppstoppad isbjörn, dansk, säljs för 1 200 kronor av G. Berg på telefon 08-97 14 75 efter klockan 19.00.

Genomsnittsrattfylleristen i Stockholms morgontrafik – statistiken är hämtad från polisrazzior mellan

samskolans gröna neonskyltar och kräver att skyltarnas tas ner.

En klockradio som väcker även vid strömavbrott, har alarm som ökar i intensitet, snabbinställning av tid och väckning samt insomningsautomatik kostar 395 kronor.

Kiss spelar på Isstadion. Bon Jovi är förband. Biljetter säljs på Svala & Söderlund.

EN CORVETTE STINGRAY sprängs i luften på Malmgårdsvägen 24. Bilens ägare är dörrvakt på olika krogar i Stockholm, har inga ovänner och kan

inte förstå att någon vill honom illa.

Runo Karlsen, Andreaskyrkan på Södermalm, är landets enda polispräst.

Enligt journalisten Charlie Nordbloms bok *Industrispionage* har Sovjetunionen cirka 60 spioner i reguljär verksamhet i Sverige. Många av verksamheterna – turistbyrå, flygbolag, nyhetsbyrå bland annat – som uppges vara fasader för spioneri, finns i Stockholm.

Svenska åsneföreningen ställer ut några av sina 300 åsnor på Husdjursmässan i Skärholmen.

Hyresnämnden funderar på om det är tillåtet att nyttja en hyreslägenhet i Stockholm som övernattningslägenhet några nätter per månad.

Klamydia vanligare än gonorré, tre gånger så många fler fall av klamydia som gonorré rapporterades förra året.

En luftgevärsball inrättas i källaren på gamla riksdagshuset. Den är främst avsedd att "upprätthålla driftvärnspersonalens skjutskicklighet".

Försöksverksamhet med Kabel-tv pågår i Skarpnäck och Upplands Väsby.

ULF STOLT

OKT

1983 En stor demonstration mot lön- tagarfonder – enligt polisen 50 000 deltagare – hålls i Stockholm och 4-oktober-kommittén bildas.

1974 Kulturhuset vid Sergels torg invigs. Moderna Museet ingick initialt i projektet men hoppade av, byggnaden ritades av arkitekt Peter Celsing.

1954 En skål för televisionen, räknat som det första svenska tv-programmet, sänds. Nyheter, väder och underhållning ledd av Lennart Hyland.

VÅR HISTORIA PÅ ETT DJUPT DRABBANDE SÄTT

»Hans berättarteknik är utsökt, att låta perspektivet ibland vara flygplanets överblickande över vidderna och ibland hackans grävande på platsen ... Han skriver lätt och ledigt, utan den akademiska historikerns facktermer ... Han blir en av dem som bidrar till att den historiska sikten kan leva vidare hos oss i dag. En kulturgärning.«

Nina Björk, Dagens Nyheter

»Makalös i sin bredd, sitt djup och sin detaljrikedom ... Den här boken har en urstark tidskänsla, inte minst i sina många ögonvittnesskildringar, lika förfärliga som fängslande. Man läser så att säga med händerna för ansiktet.«

Anna Rudberg-W, Upsala Nya Tidning

»Detta barkbröd smakar Augustpris ... Magnus Västerbro skildrar nyktert och skoningslöst hur svälten löser upp både människans och samhällets kropp.«

Sven Olov Karlsson, Expressen

»Magnus Västerbro påminner oss om vår historia på ett djupt drabbande sätt. Boken är helt enkelt ruggigt bra. Läs den!«

Margaretha Levin Blekastad, Sundsvalls tidning

»Den här boken ger ännu en pusselbit till bilden av det moderna Sverige. Och den är mycket välskriven. Det är populärhistoria när det är som roligast att ta del av den, även om ämnet är hemskt. Jag rekommenderar den till läsning!«

Ola Larsmo i podcasten »En svensk tiger«

»Svälten är populärhistoria av allra finaste slag: välskriven, väldokumenterad och med en fasa-väckande wow-känsla över en otroligt dramatisk period som blott sträcker sig fyra generationer bakåt i tiden. Och vad mer är: Magnus Västerbro vågar förklara och dra slutsatser. Det är ett anslag som vi, om uttrycket ursäktas, är svältfödda på.«

Åsa Linderborg, Aftonbladet

Finns där du köper och lyssnar på dina böcker

AB
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

BRILJANT: Äppelkännare

.....
Pomolog Agneta Östlund, 65 år från Sollentuna, är kassör i Sveriges Pomologiska Sällskap.
.....

MITT PERSONLIGA favoritäpple är Wealthy, det är ett runt gulgrönvitt äpple med rödstrimmig kind. Köttet är saftigt och har en fin balans mellan syra och sötna. Nästan lite lingonkänsla.

– Det finns de som är långt bättre äppelkännare än jag, jag kan bara känna skillnad på omkring 20 olika äppelsorter med förbundna ögon. Om man skär ett äpple längs ekvatorn får man fram det stjärnformade kärnhuset. Är det flera kärnor i varje udd av stjärnan är det ett välpollinerat äpple.

– Äppelskörden i år slår alla rekord, jag har inte varit med om liknande. Det var en gynnsam vår och sommar samtidigt som träden hade kvar sitt näringsförråd från förra året då blommorna dog under en köldknäpp och äpplena uteblev.

– Det finns gott om äppelträd i Stockholm, förr i tiden när man köpte hus planterade man alltid ett äppelträd på tomten. Vissa sorter bär frukt efter bara ett par år, som Katja och Agnes, medan det kan ta upp emot 15 år innan ett Åkerö bär frukt. Å andra sidan kan de träden bli mer än hundra år.

– På Ekebyhovs slott på Ekerö finns ett klonarkiv för äpplena. De har i uppdrag att hålla liv i ett antal äppelsorter som odlats mycket i Uppland och Stockholmstrakten. Grönsö, Tersmeden och Brita Horn är några av sorterna. Det finns lokala skillnader i Stockholm vad det gäller förekomsten av äppelsorter. I Sollentuna till exempel finns det mycket Åkerö, Wealthy, Charlamovsky och Cox Pomona.

– Sedan 2005 finns det landskapsäpplena. Åkerö är Sörmlands landskapsäpple och P.J. Bergius är Upplands. Äppelsorter får ofta namn efter en person, en plats eller en egenskap.

BERÄTTAT FÖR **GERD ERIKSSON**
FOTO **MAGNUS SANDBERG**

HYLLA KENNEDY!

BILJETTERNA TILL RESTERANDE
HEMMAMATCHER **ÄR SLÄPPTA!**

KOMMANDE MATCHER I ALLSVENSKAN

TELE2 ARENA, HAMMARBY - ELFSBORG, ONSDAG 26/9

TELE2 ARENA, HAMMARBY - GÖTEBORG, MÅNDAG 1/10

TELE2 ARENA, HAMMARBY - KALMAR, SÖNDAG 28/10

TELE2 ARENA, HAMMARBY - HÄCKEN, SÖNDAG 4/11

KÖP DINA BILJETTER PÅ HAMMARBYFOTBOLL.SE

**HAMMARBY
FOTBOLL**

PÅ HÖRNET:

Hamngatan/Kungsträdgårdsgatan

Gäller även
buss i
beställnings-
trafik och
taxi

"En gång i tiden var det ett vaxkabinett. Och senare varuhus för armékläder."

NAMN: Elisabeth Sundberg

ARBETE: Projekteringsledare

ÅLDER: 55 år

BOR: Nacka

Var är du på väg?

– Tillbaka till jobbet efter lunchen. Jag är projekteringsledare för renoveringen av en fastighet vid Kungsträdgården. Huset som är från slutet av 1800-talet står på träpålar och har satt sig.

Vad är det i huset i dag?

– Kontor. En gång i tiden var det ett vaxkabinett. Och senare varuhus för armékläder. Vi är klara med renoveringen 2020, jag har min arbetsplats här till dess.

TEXT **GERD ERIKSSON**
FOTO **MAGNUS SANDBERG**

 NATURKOMPANIET

SVEAVÄGEN 62 | HANTVERKARGATAN 38-40 | KUNGSGATAN 4 | KUNGSGATAN 26
MALL OF SCANDINAVIA | TÄBY CENTRUM | SICKLA KÖPKVARTER | ODENGATAN 50
WWW.NATURKOMPANIET.SE

Lars Tunbjörk

Tunbjörklandet – Blicken från sidan | 14 sept – 2 dec.

Denna unika utställning, sammanställd och kurerad av Maud Nycander och Hasse Persson, visar ett stort urval av Lars Tunbjörks samlade livsverk. Lars Tunbjörk började tidigt fotografera för press och hade en lång karriär både nationellt och internationellt. Parallellt arbetade han med sina egna projekt. Lars Tunbjörks fotografi präglas av en blick som var både unik och allmänmänsklig, lika fylld av humor som av svärta.

T-bana Slussen, Stadsgårdshamnen 22 | Öppet sön–ons 9–23, tor–lör 9–01 | fotografiska.se

Fotografiska